

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
TOMASZ CHRÓSTNY**

Bydgoszcz, dnia 28 lutego 2023 r.

Znak: RBG.610.2.2021.AS

DECYZJA NR RBG - 1/2023

[wersja jawna]

- I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275) - po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów - Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **uznaje** za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działania **Deutsche Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie** (dalej również: **Bank, Deutsche Bank, Spółka**), polegającą na wprowadzeniu konsumentów w błąd, w związku z rozpowszechnianiem nieprawdziwych informacji co do zmiany postanowień o treści:
- a) „Wystawienie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy zaświadczenia o zapłaconych łącznych odsetkach od Kredytu/Pożyczki do Urzędu Skarbowego; Stawka: 50 zł za każdy rok podatkowy (jednorazowo)”,
 - b) „Wystawienie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy zaświadczenia/oświadczenia do udzielonego Kredytu/Pożyczki: wg stanu na dzień sporządzenia/na wskazany dzień i/lub za wskazany okres - Stawka: 150 zł za okres pierwszych 12 miesięcy + 50 zł za każde kolejne rozpoczęte 12 miesięcy (opłata łączna pobierana jednorazowo za każdy dokument)”,
 - c) „Sporządzenie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy szczegółowej historii spłat Kredytu/Pożyczki lub wpłat na rachunek Kredytu/Pożyczki (np. z wyszczególnieniem kwoty kapitału i odsetek, ze wskazaniem dat spłaty dla rat Kredytu), Stawka: 200 zł za okres pierwszych 12 miesięcy + 100 zł za każde kolejne rozpoczęte 12 miesięcy (jednorazowo)”,
 - d) „Sporządzenie na wniosek Pożyczkobiorcy szczegółowej historii spłat pożyczki lub wpłat na rachunek pożyczki (np. z wyszczególnieniem kwoty kapitału i odsetek), ze wskazaniem dat spłaty dla rat pożyczki itp.). Stawka: 50 zł za każde rozpoczęte 12 miesięcy.”

zamieszczonych w:

- „Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA OSÓB FIZYCZNYCH - nieprowadzących działalności gospodarczej” jako załącznika do umowy kredytu/ pożyczki zawieranych do dnia 21 lipca 2017 denominowanych do waluty obcej,
- „Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH, KONSOLIDACYJNYCH I POŻYCZEK HIPOTECZNYCH UDZIELANYCH OSOBOM FIZYCZNYM - nieprowadzącym działalności gospodarczej” jako załącznika do umowy kredytu/ pożyczki zawieranych od dnia 22 lipca 2017 r. denominowanych do waluty obcej

poprzez przestanie we wrześniu 2019 r. do konsumentów informacji o jednostronnych zmianach ww. postanowień, w sytuacji gdy Deutsche Bank Polska S.A z siedzibą w Warszawie nie jest uprawniony do dokonywania takiej jednostronnej zmiany ww. postanowień z uwagi na to, że spełniają one cechy postanowień niedozwolonych, o których mowa w art. 385¹ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny (Dz.U. z 2020 r., poz. 1740 ze zm.), co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 5 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. z 2017 r. poz. 2070), a w konsekwencji narusza art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów oraz **stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 18 września 2019 r.**

II. Na podstawie art. 26 ust. 2 w zw. z art. 27 ust. 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2021 r. poz. 275) - po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **nakłada na Deutsche Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie** obowiązek usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, o których mowa w pkt I niniejszej decyzji w ten sposób, że ww. podmiot:

1. **wyśle** do każdego kredytobiorcy (konsumenta), który otrzymał informację o zamiarach zmiany warunków umowy, o których mowa w pkt I sentencji niniejszej decyzji, oświadczenie, o treści:

„Uprzejmie informujemy, iż Prezes UOKiK decyzją z dnia 28 lutego nr RBG-1/2023 stwierdził, że **Deutsche Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie stosował wobec konsumentów praktykę wprowadzającą w błąd.**

Praktyka ta polegała na tym, że Bank we wrześniu 2019 r. rozesłał do konsumentów informacje odnośnie do jednostronnej zmiany postanowień dotyczących wysokości opłat za wystawienie na wniosek konsumentów zaświadczeń o historii spłaty kredytów i pożyczek (w załączniku treść zmienianych postanowień ze wskazaniem wzorców, z których pochodzą). **Bank dokonał tego pomimo, że postanowienia te są postanowieniami niedozwolonymi, a takich postanowień nie można zmieniać w sposób jednostronny względem konsumentów.** Informacja o tej zmianie stanowiła zatem rozpowszechnianie nieprawdziwej informacji, która wprowadzała

konsumentów w błąd co do jej wiążącego charakteru, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 5 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, a w konsekwencji narusza art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

W załączniku do tego pisma znajdują się postanowienia niedozwolone, które Bank chciał jednostronnie zmienić oraz nazwy wzorców umownych, z których pochodziły.

Szczegółowe informacje dostępne są w decyzji Prezesa UOKiK nr RBG-1/2023 z dnia 28 lutego 2023 r. opublikowanej na stronie Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod adresem [tutaj zostanie dodane hiperłącze (link) odsyłające do wersji jawnej decyzji w bazie decyzji dostępnej pod adresem www.uokik.gov.pl].

Jednocześnie informujemy, iż **prawomocne decyzje Prezesa UOKiK mają charakter prejudykату w postępowaniu sądowym**. Oznacza to, że ustalenia Prezesa Urzędu co do faktu stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów są dla sądu wiążące. Nie musi on w tym zakresie prowadzić własnego postępowania dowodowego. Konsumenci mogą się powołać na prawomocną decyzję Prezesa UOKiK, gdy będą chcieli dochodzić swoich praw w sądzie.”

Deutsche Bank dokona tego w formie korespondencji listowej (listem zwykłym) oraz e-mailem (jeżeli adres taki konsument podał), w terminie 2 miesięcy od dnia uprawomocnienia się przedmiotowej decyzji, na swój koszt, w sposób czytelny dla odbiorcy i przy zachowaniu takiego samego wyboldowania, jak powyżej. W sytuacji, w której na dzień wysłania ww. korespondencji konsument uprawniony do otrzymania przedmiotowego oświadczenia, nie będzie już stroną umowy pożyczki hipotecznej lub umowy o kredyt hipoteczny denominowany do waluty obcej, której dotyczy praktyka wskazana w pkt I sentencji niniejszej decyzji, to oświadczenie powinno zostać przesłane na ostatni znany Deutsche Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie adres korespondencyjny konsumenta.

2. **wyśle** informację do wszystkich konsumentów - którzy w związku z otrzymaną od Deutsche Bank informacją o zmianie postanowień, o których mowa w pkt I a) - d) sentencji decyzji, w okresie od 7 października 2019 r. do dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji uiszcili opłatę lub opłaty w nowej zmienionej wysokości - **o przysługującym im prawie do uzyskania zwrotu tej opłaty lub opłat** - poprzez wysłanie w terminie 2 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji pisemnej informacji:
 - a. listownie na adres korespondencyjny konsumenta oraz
 - b. wiadomości SMS (w zakresie jedynie informacji o prawie do zwrotu opłat za zaświadczenia i odesłaniu do korespondencji listownej oraz mailowej), a także
 - c. wiadomości mailowej (jeżeli konsument podał adres e-mail)

o przysługującym konsumentom prawie do uzyskania zwrotu ww. opłaty oraz konieczności złożenia wniosku przez konsumenta celem jego otrzymania. Informacja przesłana w formie listowej oraz mailowej może być zawarta razem w korespondencji, o której mowa w pkt II.1. niniejszej sentencji decyzji. Bank nie może wymagać od konsumenta - jako obligatoryjnej przesłanki ważności wniosku konsumenta - podania innych danych przy składaniu wniosku przez konsumenta, niż jego imię, nazwisko, numer umowy kredytu oraz numer rachunku bankowego celem przesłania zwrotu opłat. Czas na złożenie przez konsumenta wniosku, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, nie może być krótszy niż 1 miesiąc, a sam wniosek konsumentowi powinni móc złożyć zarówno w formie pisemnej, jak i mailowo oraz telefonicznie, o czym Deutsche Bank poinformuje konsumentów w korespondencji, o której mowa w zdaniu poprzedzającym.

W sytuacji, w której na dzień wystania ww. korespondencji konsument uprawniony do otrzymania przedmiotowego oświadczenia, nie będzie już stroną umowy pożyczki hipotecznej lub umowy o kredyt hipoteczny denominowany do waluty obcej, której dotyczy praktyka wskazana w pkt I sentencji niniejszej decyzji, to oświadczenie powinno zostać przesłane na ostatni znany Deutsche Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie adres korespondencyjny konsumenta.

3. zwróci opłatę lub opłaty uiszczone przez konsumenta, o których mowa w pkt II.2 sentencji decyzji - w terminie 30 dni od złożenia przez konsumenta wniosku o zwrot opłaty, o którym mowa w pkt II.2. - każdemu konsumentowi, który złożył do Deutsche Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie wniosek o zwrot opłat,

4. opublikuje jednokrotne oświadczenia następującej treści:

„Uprzejmie informujemy, iż Prezes UOKiK decyzją z dnia 28 lutego 2023 r. nr RBG-1/2023 stwierdził, że **Deutsche Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie stosował wobec konsumentów praktykę wprowadzającą w błąd**. Szczegóły tutaj (dalej jako: „oświadczenie nr 1”)”

odsyłającego do podstrony zawierającej następujące oświadczenie (dalej jako: „oświadczenie nr 2”):

„Uprzejmie informujemy, iż Prezes UOKiK decyzją z dnia 28 lutego 2023 r. nr RBG-1/2023 stwierdził, że **Deutsche Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie stosował wobec konsumentów praktykę wprowadzającą w błąd**.

Praktyka ta polegała na tym, że Bank we wrześniu 2019 r. rozesłał do konsumentów informacje odnośnie jednostronnej zmiany postanowień dotyczących wysokości opłat za wystawienie na wniosek konsumentów zaświadczeń o historii spłaty kredytów i pożyczek. **Bank dokonał tego pomimo, że postanowienia te są postanowieniami niedozwolonymi, a takich postanowień nie można zmieniać w sposób jednostronny względem konsumentów**. Informacja o tej zmianie stanowiła zatem rozpowszechnianie nieprawdziwej informacji, która wprowadzała

konsumentów w błąd co do jej wiążącego charakteru, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 5 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, a w konsekwencji narusza art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Każdy konsument, który w oparciu o ww. postanowienia dokonał zapłaty tych opłat, a więc dotknięty praktyką, o której mowa w pkt I sentencji przedmiotowej decyzji, może złożyć wniosek o zwrot opłat, o którym mowa w pkt II.2 i 3 sentencji decyzji.

Jednocześnie informujemy, iż prawomocne decyzje Prezesa UOKiK mają charakter prejudykatu w postępowaniu sądowym. Oznacza to, że ustalenia Prezesa Urzędu co do faktu stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów są dla sądu wiążące. Nie musi on w tym zakresie prowadzić własnego postępowania dowodowego. Konsumenti mogą się powołać na prawomocną decyzję Prezesa UOKiK, gdy będą chcieli dochodzić swoich praw w sądzie.”

Bank w oświadczeniu powyższym wskaże także treść postanowień, które Bank chciał jednostronnie zmienić wraz z nazwą wzorca, z jakiego postanowienia pochodziły.

„Szczegółowe informacje dostępne są w decyzji Prezesa UOKiK nr RBG-1/2023 z dnia 28 lutego 2023 r. opublikowanej na stronie Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów .”

Oświadczenie nr 1 i 2 Deutsche Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie złoży - **w terminie 14 dni** - od dnia uprawomocnienia się przedmiotowej decyzji, na swój koszt, na stronie internetowej Spółki (na dzień wydania decyzji strona ta jest dostępna pod adresem <https://country.db.com/poland>).

Powyższe oświadczenia zostaną złożone w taki sposób, że:

- a) oświadczenia nr 1 i 2 będą dostępne i utrzymywane przez okres 6 miesięcy od dnia zamieszczenia przedmiotowej informacji,
- b) tekst powyższych oświadczeń będzie wyjustowany oraz wpisany czarną czcionką (kod szesnastkowy RGB #000000) ARIAL na białym tle (kod szesnastkowy RGB #ffffff), przy zachowaniu wyboldowania i podkreślenia, jak w pkt II.4 sentencji niniejszej decyzji,
- c) oświadczenie nr 1 zostanie zamieszczone w górnej części strony głównej strony internetowej Spółki, bez możliwości zamknięcia informacji przez użytkownika (oświadczenie nie może przybrać formy np. rotacyjnego banera czy slajdera),
- d) oświadczenie nr 2 zostanie zamieszczone na podstronie strony internetowej Spółki, oświadczenie ma być widoczne przez cały czas, gdy użytkownik jest na podstronie, chyba że zostanie ręcznie zamknięte przez użytkownika (oświadczenie nie może przybrać formy np. rotacyjnego banera czy slajdera),
- e) wielkość czcionki powinna odpowiadać wielkości czcionki zwyczajowo używanej na ww. stronie internetowej, tekst umieszczony w ramce, o rozmiarze takim,

aby była ona w całości wypełniona oświadczeniem, o którym mowa w niniejszym punkcie, z uwzględnieniem marginesu 2,5 cm z każdej strony,

- f) fragment oświadczenia o treści „na stronie Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów” powinien być zamieszczony w formie hipertącza (linka) do niniejszej decyzji umieszczonej na stronie Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.
- III. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 i ust. 7 pkt 1 w zw. z art. 112 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275) - po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **nakłada na Deutsche Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie karę pieniężną w wysokości 5.750.370,00 zł (pięć milionów siedemset pięćdziesiąt tysięcy trzysta siedemdziesiąt złotych)** z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie określonym w pkt I niniejszej decyzji, płatną na rzecz Funduszu Edukacji Finansowej.
- IV. Na podstawie 97 § 1 pkt 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2000) w związku z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **odmawia zawieszenia postępowania** w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów dotyczącego stosowania przez Deutsche Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w pkt I sentencji niniejszej decyzji **z uwagi na brak zagadnienia wstępnego w sprawie.**
- V. Na podstawie art. 77 ust. 1 i art. 80 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275) oraz art. 263 § 1 i art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2000) w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów - po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **obciąża Deutsche Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie kosztami** opisanego w pkt I postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz zobowiązuje do zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kosztów postępowania w kwocie 134,50 zł (słownie: sto trzydzieści cztery złote pięćdziesiąt groszy) - w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: **Prezes UOKiK** lub **organ ochrony konsumentów**) - w związku ze skargami konsumentów w zakresie opłat pobieranych przez Bank w oparciu o nowe zmienione postanowienia i wydaną decyzją Prezesa UOKiK nr

DOZIK-9/2020 z dnia 3 sierpnia 2020, wszczął postępowanie wyjaśniające, mające na celu wstępne ustalenie, czy w związku z działaniami **Deutsche Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie** nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w związku z informowaniem konsumentów - w trakcie wykonywania umowy - o jednostronnej zmianie warunków umowy o kredyt hipoteczny przez ww. przedsiębiorcę (RBG.403.1.2020.KL).

W toku tego postępowania Prezes UOKiK wezwał Deutsche Bank do przedłożenia m. in. informacji o zmianach dokonywanych w umowach o kredyt hipoteczny denominowany do waluty obcej, w szczególności w zakresie zmian Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat (dalej: **TPiO** lub **Tabele**).

Przeprowadzona analiza zebranego w toku postępowania wyjaśniającego materiału dowodowego pozwoliła Prezesowi UOKiK stwierdzić, że przedsiębiorca może stosować praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów. Mając powyższe na uwadze - postanowieniem nr RBG-23/2021 z dnia 9 czerwca 2021 r. (dalej: **Postanowienie**) - organ ochrony konsumentów wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Spółkę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, opisane w pkt I sentencji niniejszej decyzji.

Jednocześnie Prezes UOKiK wezwał przedsiębiorcę do ustosunkowania się do przedstawionych zarzutów.

Spółka w piśmie z dnia 2 lipca 2021 r. ustosunkowała się do zarzutów wskazując na ich bezzasadność i wniosła o umorzenie postępowania w całości na podstawie art. 105 §1 pkt 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2000; dalej: **kpa**) w zw. z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (dalej: **uokik**) jako bezprzedmiotowego lub ewentualnie wniosła o zawieszenie postępowania na podstawie art. 97 § 1 pkt 4 kpa w zw. z art. 83 uokik do czasu prawomocnego zakończenia postępowania sądowego wszczętego w wyniku odwołania Banku od decyzji Prezesa UOKiK nr DOZIK-9/2020 z dnia 3 sierpnia 2020 r. (w Sądzie Okręgowym w Warszawie XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów - dalej: **SOKiK**, sygn. XVII AmA 84/20).

W ocenie Banku, brak jest podstaw do traktowania zakwestionowanych w decyzji Prezesa UOKiK nr DOZIK-9/2020 postanowień tak jakby zostały uznane za niedozwolone postanowienia umowne, a w przypadku nawet gdyby traktować te postanowienia jako klauzule abuzywne to nieuzasadnione jest kwestionowanie zmiany TPiO dokonanej przez Spółkę. Wskazała ona m. in., iż żaden przepis prawa nie wprowadzał obowiązku wydawania przez Bank zaświadczeń lub oświadczeń takich jak przewidziane w zakwestionowanych postanowieniach. Deutsche Bank dobrowolnie umożliwił klientom otrzymywanie tego rodzaju dokumentów wprowadzając stosowne postanowienia do Tabeli prowizji i opłat i ustalił wysokość opłat w taki sposób, aby nie przekraczały one kosztów ponoszonych przez Spółkę w ramach przygotowywania danego dokumentu. Po trzecie, w ocenie Banku, brak jest podstaw do twierdzenia, że niedopuszczalne jest określenie wysokości opłaty za wydanie danego dokumentu poprzez powiązanie wysokości należnej opłaty z okresem

jakiego dany dokument ma dotyczyć. Taki sposób obliczania opłaty nie narusza żadnego przepisu prawa, ani nie jest sprzeczny z dobrymi obyczajami. W przypadku kwestionowanych postanowień, ww. sposób obliczania opat jest w pełni uzasadniony. Jest on bowiem zależny wyłącznie od nakładu pracy i znajduje potwierdzenie w ponoszonych przez Bank kosztach związanych bezpośrednio z przygotowaniem i wydaniem takiego dokumentu. Po czwarte, zdaniem Spółki, Prezes UOKiK wprowadził zarzucił Bankowi, że niedozwolony był sam „mechanizm pobierania opłat”, jednak w istocie zakwestionował wysokość tych opłat (czemu dał wyraz w wielu miejscach uzasadnienia Decyzji DOZIK-9/2020). Tym samym Prezes UOKiK zarzucił Bankowi, że opłaty przewidziane w Kwestionowanych Postanowieniach były wygórowane lub nadmierne. Nie ma jednak, w ocenie Spółki, żadnych kryteriów, w oparciu o które możliwe byłoby zweryfikowanie twierdzeń Prezesa UOKiK. Zdaniem Spółki zatem, działanie Prezesa UOKiK stanowi próbę całkowicie dowolnego i pozbawionego jakichkolwiek podstaw prawnych regulowania cen stosowanych w obrocie konsumenckim, gdyż badanie wynagrodzenia pobieranego przez Bank za wystawianie oświadczeń i zaświadczeń pozostaje poza zakresem kompetencji Prezesa UOKiK w ramach postępowania mającego za przedmiot kontrole wzorców umownych.

Ponadto Deutsche Bank podniósł także, że kwestia ewentualnego uznania ww. postanowień za abuzywne jest w chwili obecnej przedmiotem sporu pomiędzy Prezesem UOKiK a Bankiem. Skutek *ex tunc* abuzywności postanowienia wzorca umowy oznacza, że w razie prawomocnego uznania w ramach kontroli abstrakcyjnej, że dane postanowienie jest abuzywne, konsekwencje takiej kwalifikacji mają wsteczny skutek. Ma to oczywiście znaczenie dla oceny praw i obowiązków stron, w szczególności praw i roszczeń konsumenta. Nie oznacza to jednak, że przedsiębiorca musi zawsze podzielać kwalifikację prezentowaną przez Prezesa UOKiK i nie może jej kwestionować. W sytuacji sporu dotyczącego kwalifikacji danego postanowienia wzorca umowy, jako abuzywnego decydujące znaczenie ma kontrola sądowa przewidziana w art. 81 uokik, będąca wynikiem realizacji konstytucyjnego prawa do sądu. Przesłanki abuzywności opierają się bowiem na klauzulach generalnych. W ocenie Banku, nie jest zatem tak, jak stara się to przedstawić Prezes UOKiK, że abuzywność jest stanem obiektywnym, oczywistym dla wszystkich uczestników obrotu. Jest bowiem szereg sytuacji, w których ocena danego postanowienia pod kątem abuzywności może budzić wątpliwości, jak w niniejszej sprawie. Dlatego w ocenie Banku, jedyną drogą dla rozstrzygnięcia, czy kwestionowane postanowienia rzeczywiście stanowią niedozwolone postanowienia umowne, jest prawomocne zakończenie postępowania sądowego wszczętego w wyniku wniesienia przez Bank odwołania od Decyzji DOZIK-9/2020. Zdaniem Banku, to bowiem, dopiero wówczas zostanie przesądzone, czy kwestionowane postanowienia zostały uznane za niedozwolone postanowienia umowne, czy też nie.

W ocenie Banku, zmiana TPiO została dokonana w sposób prawidłowy i skuteczny. Analiza stanu faktycznego sprawy nie pozwala na stwierdzenie, że niedopuszczalne było dokonanie przez Spółkę zmiany wzorca umownego polegającego na wycofaniu z obrotu Kwestionowanych Postanowień i zastąpienie ich nowymi postanowieniami. Zdaniem Banku, postanowienia zakwestionowane decyzją DOZIK-9/2020 jak i nowe postanowienia wprowadzone w ich miejsce, określają świadczenia główne, a więc nie podlegają kontroli

Prezesa UOKiK, zaś skutek z art. 385¹ §1 zd. 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2022, poz. 1360; dalej jako: kc) jest w tym przypadku wyłączony¹.

W przypadku umowy kredytu (pożyczki) - zdaniem Deutsche Bank - mamy do czynienia ze zobowiązaniem ciągłym, a zatem możliwość zmiany TPiO jako wzorca stosowanego w ramach takiego stosunku prawnego wynika także z art. 384¹ kc. W niniejszej sprawie dodatkowo możliwość zmiany TPiO miała swoją podstawę w klauzuli modyfikacyjnej przewidzianej w umowie kredytu. Bank podniósł także, że wynikające z art. 384¹ kc uprawnienie do zmiany wzorca umownego nie zostało wyłączone ani przez przepisy Dyrektywy 93/13 ani przepisy kodeksu cywilnego dotyczące klauzul abuzywnych. W ocenie Banku zatem, zmiana taka ma zatem swoją podstawę ustawową, której nie można pomijać i nie można domniemywać, że zmiana taka jest niedopuszczalna, opierając się wyłącznie na twórczej interpretacji dokonanej przez Prezesa UOKiK. Deutsche Bank stwierdził ponadto, że zmiana TPiO działa tylko na przyszłość i nie odnosi skutku względem zdarzeń mających miejsce przed jej wejściem w życie, a więc nie ogranicza tym samym skutku, który względem klauzul abuzywnych przewidują przepisy, a więc dokonanie zmiany TPiO nie pogarsza, w ocenie Banku, sytuacji konsumenta. Zdaniem Banku, wyłączenie możliwości zmiany Tabeli (na skutek abuzywności niektórych jej postanowień) miałoby przy tym ten skutek, że Bank przestałby oferować klientom dodatkowe i nieobowiązkowe usługi w zakresie sporządzania wyliczeń i przygotowywania zaświadczeń dotyczących spłaty kredytu (pożyczki), gdyż żaden przepis prawa nie wprowadza dla Banku obowiązku sporządzania i wydawania takich dokumentów. Bank wskazał, iż w jego ocenie, po zapoznaniu się z zaprezentowanym w postanowieniu o wszczęciu niniejszego postępowania stanowiskiem Prezesa UOKiK nie sposób odnieść wrażenia, że intencją Prezesa UOKiK wcale nie jest ochrona interesów konsumenta, ale chęć ukarania Banku za wszelką cenę. Bank zwrócił także uwagę, że Prezes UOKiK jest niekonsekwentny i podejmuje działania wewnętrznie sprzeczne. Zgodnie bowiem z komunikatem Prezesa UOKiK z dnia 23 grudnia 2020 r. Prezes UOKiK jako swój sukces przedstawił okoliczność, że „w wyniku działań Prezesa UOKiK większość banków obniżyła opłaty za zaświadczenia i nie uzależnia ich wysokości od długości okresu zrealizowanej spłaty”. W ocenie Banku, Prezes UOKiK powinien uznać takie działanie banków obniżających opłaty za bezprawne, gdyż wygórowane opłaty stanowiły przecież postanowienia niedozwolone. A skoro tak, to banki nie powinny zmienić tych postanowień, zmniejszając opłaty, a Prezes UOKiK nie widział do tego przeciwwskazań i w pełni dopuścił takie działanie. Spółka wskazała, iż powyższą okoliczność odbiera jako dyskryminację i gorsze traktowanie względem jej konkurentów na rynku.

Następnie w piśmie z dnia 31 października 2022 r. Bank przekazał informację odnośnie do przychodów wynikających z pobranych przez konsumentów opłat pochodzących ze zmian w tabelach opłat i prowizji od konsumentów w zakresie wydania zaświadczeń dotyczących historii spłat kredytów i pożyczek, osiągniętych przez Spółkę od 7 października 2019 r. a więc od momentu wejścia w życie zmian TPiO w tym zakresie. Przychody te wyniosły łącznie xxxxxxxxxxxx zł. [tajemnica przedsiębiorstwa].

¹ Stanowisko Banku wyrażone zostało w piśmie z dnia 2 lipca 2021 r., s. 7, k. 19 akt;

Pismem z dnia 12 grudnia 2022 r. skierowano do Spółki zawiadomienie o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz o możliwości przeglądania akt i wypowiedzenia się w sprawie zebranego materiału dowodowego. Strona skorzystała z tego uprawnienia i przedłożyła pismo z dnia 21 grudnia 2022 r., w którym podtrzymała swoje dotychczasowe stanowisko.

W dniu 16 grudnia 2022 r. Prezes UOKiK wydał postanowienie nr RBG-102/2022 o sprostowaniu omyłki w sentencji Postanowienia nr RBG-23/2021, w zakresie dat obowiązywania TPiO wskazanych w sentencji niniejszej decyzji.

Następnie pismem z dnia 2 stycznia 2023 r. Prezes UOKiK wezwał Bank do wskazania informacji o wysokości obrotu za 2022 rok lub informacji o wskazanie daty, kiedy Spółka będzie miała możliwość przedłożenia stosownej informacji. W piśmie z dnia 23 stycznia 2023 r. Deutsche Bank wskazało, iż na dzień złożenia przedmiotowego pisma Bank nie jest w stanie przedłożyć dokumentu potwierdzającego obrót w 2022 r. Zatwierdzenie przez Walne Zgromadzenie sprawozdania finansowego Banku wstępnie planowane jest na maj 2023 roku. W związku z koniecznością uzupełnienia materiału dowodowego o powyższą informację, dnia 31 stycznia 2023 r. ponownie wysłano do Spółki zawiadomienie o zakończeniu zbierania materiału dowodowego.

Prezes UOKiK ustalił następujący stan faktyczny:

Przedsiębiorca

Na podstawie zebranych w toku postępowania dokumentów organ ochrony konsumentów ustalił, iż Deutsche Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie jest wpisana do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 000022493 prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla M. St. Warszawy w Warszawie XII Wydział Gospodarczy KRS. Przedsiębiorca posiada status banku w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 2439, ze zm.). Przedmiotem działalności Spółki jest m.in. pozostałe pośrednictwo pieniężne.

Wskazać należy, iż Komisja Nadzoru Finansowego wydała dnia 17 lipca 2018 r. zgodę na podział Deutsche Bank Polska poprzez wydzielenie części jego majątku do Banku Zachodniego WBK S.A. w zamian za akcje Banku Zachodniego WBK S.A. emitowane na rzecz Deutsche Bank AG. Oznaczało to, iż nastąpiło włączenie części majątku Deutsche Bank Polska w postaci zorganizowanej części przedsiębiorstwa obejmującej bankowość detaliczną, bankowość prywatną i bankowość biznesową do BZ WBK. Deutsche Bank Polska S.A. miał kontynuować działalność na terytorium Polski w zakresie bankowości korporacyjnej i inwestycyjnej, a także detalicznych kredytów hipotecznych w walutach obcych, która to działalność pozostała w Deutsche Bank Polska po Wydzieleniu². Po rejestracji podziału przez KRS w dniu 9 listopada 2018 r., Deutsche Bank Polska S.A. kontynuuje rozwój Bankowości

² Vide: *Komunikat z 399. posiedzenia Komisji Nadzoru Finansowego w dniu 17 lipca 2018 r.*, źródło: https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Komunikat_KNF_17_07_2018_62381.pdf, wydruk z ww. Komunikatu KNF na karcie 164 akt administracyjnych.

Inwestycyjnej i Korporacyjnej, w tym Globalnej Bankowości Transakcyjnej, świadcząc usługi na rzecz polskich i zagranicznych Klientów korporacyjnych, instytucji finansowych i sektora publicznego. Bank również obsługuje Posiadaczy walutowych kredytów i pożyczek zabezpieczonych hipotecznie³.

Decyzja DOZIK-9/2020

Prezes UOKiK dnia 3 sierpnia 2018 r. wszczął postępowanie (o sygn. DOZIK-611-7/18/MF) w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone w związku ze stosowaniem przez Deutsche Bank we wzorcach umów postanowień umownych o treści m. in. wskazanej w sentencji niniejszego postanowienia. Postępowanie to zakończyło się wydaniem przez Prezesa UOKiK decyzji nr DOZIK-9/2020 z dnia 3 sierpnia 2020 r. (dalej: **decyzja DOZIK**) stwierdzającej, że badane w toku postępowania postanowienia mają charakter niedozwolonych postanowień umownych, o których mowa w art. 385¹ §1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny i zakazującej ich wykorzystywania przez Spółkę. Decyzja ta nie jest jeszcze prawomocna a Deutsche Bank odwołał się od niej do Sądu i sprawa ta aktualnie zarejestrowana jest pod sygn. XVII Ama 84/20.

Decyzją DOZIK Prezes UOKiK uznał postanowienia wzorców umów stosowane przez Deutsche Bank Polska S.A. o treści:

A) „Wystawienie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy zaświadczenia o zapłaconych łącznych odsetkach od Kredytu/Pożyczki do Urzędu Skarbowego (jednorazowo) - 50 zł za każdy rok podatkowy”,

(pkt 2.18 Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA OSÓB FIZYCZNYCH - nieprowadzących działalności gospodarczej; Kredyty mieszkaniowe, konsolidacyjne i pożyczki hipoteczne; obowiązuje od 15 listopada 2016 r.)

(pkt 1.23 Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH, KONSOLIDACYJNYCH I POŻYCZEK HIPOTECZNYCH UDZIELANYCH OSOBOM FIZYCZNYM - nieprowadzącym działalności gospodarczej; obowiązuje od 22 lipca 2017 r.)

B) „Wystawienie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy zaświadczenia/oświadczenia do udzielonego Kredytu/Pożyczki: wg stanu na dzień sporządzenia/na wskazany dzień i/lub za wskazany okres (opłata łączna pobierana jednorazowo za każdy dokument) - 150 zł za okres pierwszych 12 miesięcy + 50 zł za każde kolejne rozpoczęte 12 miesięcy”,

(pkt 2.20 Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA OSÓB FIZYCZNYCH - nieprowadzących działalności gospodarczej; Kredyty mieszkaniowe, konsolidacyjne i pożyczki hipoteczne; obowiązuje od 15 listopada 2016 r.)

³ Vide: komunikat ze strony Deutsche Bank, źródło: https://country.db.com/news/detail/20181113-deutsche-bank-polska-s-a-kontynuuje-dzia-alno-w-ramach-bankowo-ci-inwestycyjnej-i-korporacyjnej-oraz-obs-ug-portfela-walutowych-kredytow-i-po-yczek-zabezpieczonych-hipotecznie?language_id=1, wydruk z ww. komunikatu na karcie 165 akt.

(pkt 1.25 Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH, KONSOLIDACYJNYCH I POŻYCZEK HIPOTECZNYCH UDZIELANYCH OSOBOM FIZYCZNYM - nieprowadzącym działalności gospodarczej; obowiązuje od 22 lipca 2017 r.)

C) „Wystawienie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy zaświadczenia o kosztach z tyt. braku ustanowienia zabezpieczenia hipotecznego (jednorazowo) - 200 zł za okres pierwszych 12 miesięcy + 100 zł za każde kolejne rozpoczęte 12 miesięcy”,

(pkt 2.21 Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA OSÓB FIZYCZNYCH - nieprowadzących działalności gospodarczej; Kredyty mieszkaniowe, konsolidacyjne i pożyczki hipoteczne; obowiązuje od 15 listopada 2016 r.)

(pkt 1.26 Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH, KONSOLIDACYJNYCH I POŻYCZEK HIPOTECZNYCH UDZIELANYCH OSOBOM FIZYCZNYM - nieprowadzącym działalności gospodarczej; obowiązuje od 22 lipca 2017 r.)

D) „Sporządzenie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy szczegółowej historii spłat Kredytu/Pożyczki lub wpłat na rachunek Kredytu/Pożyczki (np. z wyszczególnieniem kwoty kapitału i odsetek, ze wskazaniem dat spłaty dla rat Kredytu), jednorazowo - 200 zł za okres pierwszych 12 miesięcy + 100 zł za każde kolejne rozpoczęte 12 miesięcy”,

(pkt 2.23 Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA OSÓB FIZYCZNYCH - nieprowadzących działalności gospodarczej; Kredyty mieszkaniowe, konsolidacyjne i pożyczki hipoteczne; obowiązuje od 15 listopada 2016 r.)

(pkt 1.28 Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH, KONSOLIDACYJNYCH I POŻYCZEK HIPOTECZNYCH UDZIELANYCH OSOBOM FIZYCZNYM - nieprowadzącym działalności gospodarczej; obowiązuje od 22 lipca 2017 r.)

E) „Sporządzenie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy szczegółowej historii spłat Kredytu/Pożyczki lub wpłat na rachunek Kredytu/Pożyczki (np. z wyszczególnieniem kwoty kapitału i odsetek, ze wskazaniem dat spłaty dla rat Kredytu itp.), jednorazowo - 50 zł za każde kolejne rozpoczęte 12 miesięcy”,

(pkt 1.18 Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA OSÓB FIZYCZNYCH - nieprowadzących działalności gospodarczej; Kredyty, pożyczki - z wyłączeniem kredytu mieszkaniowego i konsolidacyjnego, pożyczki hipotecznej, kredytu mieszkaniowego z dotacją NFOŚiGW, kredytu mieszkaniowego z programem „Mieszkanie dla Młodych” oraz kredytu mieszkaniowego „Rodzina na Swoim”; obowiązuje od dnia 15 listopada 2016 r.),

za niedozwolone postanowienia umowne, o których mowa w art. 385¹ § 1 kc, co stanowi naruszenie art. 23a uokik i zakazał ich wykorzystywania.

Decyzja ta została utrzymana w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 12 października 2022 r. (sygn. akt: XVII AmA 84/20), którym Sąd oddalił odwołanie powoda.

Niezależnie od powyższego należy wskazać, iż z ustaleń faktycznych wskazanych w decyzji DOZIK wynikało, że Bank od dnia 1 sierpnia 2010 r. wprowadził mechanizm naliczania opłaty za wystawienie zaświadczeń związanych z udzielonym kredytem hipotecznym, w tym denominowanym w walucie obcej, zgodnie z którym wysokość opłaty rosta wraz z długością okresu, za jaki wnioskowane było przez kredytobiorcę zaświadczenie (*vide: s. 7 decyzji DOZIK*).

Wysłanie korespondencji o zmianach w Tabeli Prowizji i Opłat

W toku postępowania wyjaśniającego dotyczącego jednostronnej zmiany warunków umów o kredyt hipoteczny Deutsche Bank wskazał, że informował konsumentów o planowanej zmianie ww. postanowień wysyłając do swoich klientów w dniu 17 września 2019 r. listem poleconym pismo informacyjne w tej sprawie (*vide: oświadczenia Banku*)⁴. W piśmie tym Deutsche Bank informował o planowanej zmianie:

- „Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA OSÓB FIZYCZNYCH - nieprowadzących działalności gospodarczej”:
 - odnośnie do części dotyczącej umów pożyczek konsumpcyjnych
 - odnośnie do części dotyczącej umów kredytów mieszkaniowych, konsolidacyjnych i pożyczek hipotecznych zawartych do dnia 21 lipca 2017 r.
- „Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH, KONSOLIDACYJNYCH I POŻYCZEK HIPOTECZNYCH UDZIELANYCH OSOBOM FIZYCZNYM - nieprowadzącym działalności gospodarczej” zawartych od dnia 22 lipca 2017 r. TPiO.

Informacja o zmianie została sporządzona osobno dla pożyczki konsumpcyjnej zabezpieczonej hipoteką oraz dla umów kredytu mieszkaniowego, kredytu konsolidacyjnego oraz pożyczki hipotecznej zawartych do dnia 21 lipca 2017 r. oraz dla umów kredytu mieszkaniowego, kredytu konsolidacyjnego oraz pożyczki hipotecznej zawartych od dnia 22 lipca 2017 r.

Treść pisma wysłanego do klientów Banku informującego o zmianie TPiO dla umów pożyczek konsumpcyjnych przedstawiała się następująco:

„Dotyczy umowy pożyczki numer: [nr umowy]

Szanowni Państwo,

⁴ pismo Deutsche Bank z dnia 26 października 2020 r. k. 56 akt administracyjnych;

Informujemy, że z dniem 7 października 2019 r. zmianie ulega Tabela prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - dla osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej (dalej: Tabela prowizji i opłat), mająca zastosowanie do zawartej przez Państwa umowy pożyczki.

W załącznikach przesyłamy Tabelę prowizji i opłat o treści obowiązującej od 7 października 2019 r. oraz informację o wprowadzonych zmianach wraz z ich prawnymi i faktycznymi podstawami.

Dodatkowo wprowadzone zostają następujące zasady:

- Jeśli przy zmianie umowy realizowana jest więcej niż jedna z czynności wskazanych w Tabeli prowizji i opłat w zakresie zmiany warunków umowy, prowizję/opłatę pobiera się według najwyższej ze stawek, które odpowiadają wykonywanym czynnościom,
- Ustalone zostają maksymalne stawki opłat za wystawienie zaświadczeń/oświadczeń, dla których wysokość opłaty uzależniona jest od okresu, jaki obejmuje dane zaświadczenie/oświadczenie (maksymalna opłata została ustalona na podstawie stawki za dokument obejmujący informację za 10-letni okres; w przypadku gdy wystawiany dokument obejmuje informacje przekraczającej okres 10 lat, pobierana jest opłata według maksymalnej stawki),
- Bank wystawia wyłącznie zaświadczenia/ oświadczenia wskazane w Tabeli prowizji i opłat (informacje dotyczące zawartości wystawianych dokumentów znajdują się na stronie internetowej: www.db.com/poland).

Jednocześnie informujemy, że Pożyczkodawca może wypowiedzieć umowę w terminie 30 (trzydziestu) dni od otrzymania informacji o zmianie Tabeli prowizji i opłat. Wypowiedzenie staje się skuteczne z upływem okresu 30 (trzydziestu) dni od złożenia Bankowi oświadczenia Pożyczkobiorcy. Do czasu upływu terminu na złożenie przez Pożyczkobiorcę oświadczenia o wypowiedzeniu umowy pożyczki, jak również w czasie trwania okresu wypowiedzenia, obowiązuje Tabela prowizji i opłat w jej dotychczasowej wersji.

Oświadczenie o wypowiedzeniu należy złożyć w formie pisemnej, podpisane przez wszystkich Pożyczkobiorców oraz wysłać na adres Deutsche Bank Polska S.A., al. Armii Ludowej 26, 00-609 Warszawa.

Załączniki:

- 1) Informacja o zmianach w Tabeli prowizji i opłat
- 2) Tabela prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - dla osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej.”

(vide: wzór pisma przedstawiony przez Bank wraz z pismem z dnia 26 października 2020 r. - k. 61-62 akt administracyjnych).

Treść pisma wysłanego do klientów Banku informującego o zmianie TPiO dla umów kredytów mieszkaniowych, konsolidacyjnych i pożyczek hipotecznych zawartych do dnia 21 lipca 2017 r. przedstawiała się następująco:

„Dotyczy umowy kredytu/pożyczki numer: [nr umowy]

Szanowni Państwo,

Informujemy, że z dniem 7 października 2019 r. zmianie ulega Tabela prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - dla osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej (dalej: Tabela prowizji i opłat), mająca zastosowanie do zawartej przez Państwa umowy kredytu/ pożyczki.

W załącznikach przesyłamy Tabelę prowizji i opłat o treści obowiązującej od 7 października 2019 r. oraz informację o wprowadzonych zmianach wraz z ich prawnymi i faktycznymi podstawami.

Dodatkowo wprowadzone zostają następujące zasady:

- Jeśli przy zmianie umowy realizowana jest więcej niż jedna z czynności, za które należna jest Prowizja Modyfikacyjna, pobiera się ją według najwyższej ze stawek, które odpowiadają wykonywanym czynnościom,
- Ustalone zostają maksymalne stawki opłat za wystawienie zaświadczeń/ oświadczeń, dla których wysokość opłaty uzależniona jest od okresu, który obejmuje dane zaświadczenie/ oświadczenie (maksymalna opłata została ustalona na podstawie stawki za dokument obejmujący informację za 10-letni okres; w przypadku gdy wystawiany dokument obejmuje informacje przekraczającej okres 10 lat, pobierana jest opłata według maksymalnej stawki),
- Bank wystawia wyłącznie zaświadczenia / oświadczenia wskazane w Tabeli prowizji i opłat (informacje dotyczące zawartości wystawianych dokumentów znajdują się na stronie internetowej: www.db.com/poland).

Jednocześnie informujemy, że w przypadku Umów Kredytu/Pożyczki zawartych od dnia 01.08.2008 r., zgodnie z postanowieniami Regulaminu Kredytowego dla Konsumentów Deutsche Bank Polska S.A. w przypadku zmiany Tabeli, Kredytobiorca może wypowiedzieć Umowę Kredytu w terminie 14 (czternastu) dni od otrzymania informacji o zmianie Tabeli. Wypowiedzenie staje się skuteczne z upływem okresu 30 (trzydziestu) dni od złożenia Bankowi oświadczenia Kredytobiorcy. Do czasu upływu terminu na złożenie przez Kredytobiorcę oświadczenia o wypowiedzeniu umowy kredytu, jak również w czasie trwania okresu wypowiedzenia, obowiązuje Tabela prowizji i opłat w jej dotychczasowej wersji.

W przypadku umów Kredytu zawartych do dnia 31.07.2008r. - zgodnie z postanowieniami umowy Kredytu w przypadku zmiany Tabeli, Kredytobiorca może wypowiedzieć Umowę Kredytu z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia. Wypowiedzenie staje się skuteczne z upływem okresu 30 (trzydziestu) dni od złożenia Bankowi oświadczenia Kredytobiorcy. Do czasu upływu terminu na złożenie przez Kredytobiorcę oświadczenia o

wypowiedzeniu Umowy Kredytu, jak również w czasie trwania okresu wypowiedzenia, obowiązuje Tabela w jej dotychczasowej wersji.

Oświadczenie o wypowiedzeniu należy złożyć w formie pisemnej, podpisane przez wszystkich Kredytobiorców oraz wysłać na adres Deutsche Bank Polska S.A., al. Armii Ludowej 26, 00-609 Warszawa.

Załączniki:

- 1) Informacja o zmianach w Tabeli prowizji i opłat
- 2) Tabela prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - dla osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej.”

(vide: wzór pisma przedstawiony przez Bank wraz z pismem z dnia 26 października 2020 r. - k. 68-69 akt administracyjnych).

Treść pisma wysłanego do klientów Banku informującego o zmianie TPiO dla umów kredytów mieszkaniowych, konsolidacyjnych i pożyczek hipotecznych zawartych od dnia 22 lipca 2017 r. przedstawiała się następująco:

„Dotyczy umowy kredytu/pożyczki numer: [nr umowy]

Szanowni Państwo,

Informujemy, że z dniem 7 października 2019 r. zmianie ulega Tabela prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - dla Kredytów Mieszkaniowych, Konsolidacyjnych i Pożyczek Hipotecznych - udzielanych osobom fizycznym nieprowadzącym działalności gospodarczej (dalej: „Tabela prowizji i opłat”), mająca zastosowanie do zawartej przez Państwa umowy kredytu/pożyczki.

W załącznikach przesyłamy Tabelę prowizji i opłat o treści obowiązującej od 7 października 2019 r. oraz informację o wprowadzonych zmianach wraz z ich prawnymi i faktycznymi podstawami.

Dodatkowo wprowadzone zostają następujące zasady:

- Jeśli przy zmianie umowy realizowana jest więcej niż jedna z czynności, za które należna jest Prowizja Modyfikacyjna, pobiera się ją według najwyższej ze stawek, które odpowiadają wykonywanym czynnościom,
- Ustalone zostają maksymalne stawki opłat za wystawienie zaświadczeń/oświadczeń, dla których wysokość opłaty uzależniona jest od okresu, który obejmuje dane zaświadczenie/ oświadczenie (maksymalna opłata została ustalona na podstawie stawki za dokument obejmujący informację za 10-letni okres; w przypadku gdy wystawiany dokument obejmuje informacje przekraczającej okres 10 lat, pobierana jest opłata według maksymalnej stawki),

- Bank wystawia wyłącznie zaświadczenia/oświadczenia wskazane w Tabeli prowizji i opłat (informacje dotyczące zawartości wystawianych dokumentów znajdują się na stronie internetowej: www.db.com/poland).

Jednocześnie informujemy, że w przypadku Umów Kredytu/Pożyczki zawartych od dnia 01.08.2008 r., zgodnie z postanowieniami Regulaminu Kredytowego dla Konsumentów Deutsche Bank Polska S.A. w przypadku zmiany Tabeli, Kredytobiorca może wypowiedzieć Umowę Kredytu w terminie 14 (czternastu) dni od otrzymania informacji o zmianie Tabeli. Wypowiedzenie staje się skuteczne z upływem okresu 30 (trzydziestu) dni od złożenia Bankowi oświadczenia Kredytobiorcy. Do czasu upływu terminu na złożenie przez Kredytobiorcę oświadczenia o wypowiedzeniu umowy kredytu, jak również w czasie trwania okresu wypowiedzenia, obowiązuje Tabela prowizji i opłat w jej dotychczasowej wersji.

Oświadczenie o wypowiedzeniu należy złożyć w formie pisemnej, podpisane przez wszystkich Kredytobiorców oraz wysłać na adres Deutsche Bank Polska S.A., al. Armii Ludowej 26, 00-609 Warszawa.

Załączniki:

- 1) Informacja o zmianach w Tabeli prowizji i opłat
- 2) Tabela prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - dla Kredytów Mieszkaniowych, Konsolidacyjnych i Pożyczek Hipotecznych - udzielanych osobom fizycznym nieprowadzącym działalności gospodarczej”

(vide: wzór pisma przedstawiony przez Bank wraz z pismem z dnia 26 października 2020 r.- k. 80-81 akt administracyjnych).

Bank wskazał, że informacja o wyżej opisanych zmianach TPiO była również zamieszczona w dniu 18 września na stronie internetowej Banku www.db.com/poland/ oraz w formie komunikatu w serwisie internetowej obsługi kredytu db hipoNET w dniu 19 września 2019 r. Przedmiotowe zmiany - w zamierzeniu Banku - miały obowiązywać klientów Banku od 7 października 2019 r.

Prezes UOKiK ustalił również, że Komunikat zawierający informację o jednostronnej zmianie Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank nadal dostępny jest na ww. stronie internetowej Banku w zakładce aktualności pn. „Zmiany w Tabeli prowizji i opłat od 7 października 2019 r.” o treści:

„Informujemy, że z dniem 7 października 2019 r. zmianie ulegają:

- Tabela prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - dla osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej mająca zastosowanie do umów zawartych do 21 lipca 2017 r.

- Tabela prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - dla Kredytów Mieszkaniowych, Konsolidacyjnych i Pożyczek Hipotecznych - udzielanych osobom fizycznym nieprowadzącym działalności gospodarczej mająca zastosowanie do umów zawartych od 22 lipca 2017 r. zwane dalej „Tabelą prowizji i opłat.

Mając zastosowanie do Państwa umowy Tabela prowizji i opłat o treści obowiązującej od 7 października 2019 r. oraz informacja o wprowadzanych zmianach wraz z ich prawnymi i faktycznymi podstawami została przesłana do Państwa listem poleconym w połowie września b.r.”⁵

Deutsche Bank następnie wskazał w piśmie z dnia 26 października 2020 r. skierowanym do Prezesa UOKiK w toku postępowania wyjaśniającego, iż wprowadzone od 7 października 2019 r. zmiany, dotyczyły całego portfela produktów hipotecznych (pozostającego w obsłudze Spółki po przeniesieniu wydzielonej części Banku do Santander Bank Polska S.A.) w którym znajdowały się następujące produkty:

- a) Kredyt mieszkaniowy - umowy pozostające w portfelu były zawierane w okresie od 2 marca 2001 do 7 listopada 2018 r.,
- b) Kredyt konsolidacyjny - umowy były zawierane w okresie od 2 czerwca 2005 roku do 31 października 2018 roku,
- c) Pożyczka hipoteczna - umowy zawierane były od 24 września 2009 r. do 30 października 2018 r.
- d) Pożyczka konsumpcyjna zabezpieczona hipoteką - umowy zawierane były w okresie od 3 stycznia 2006 r. do 16 września 2009 r.

Można więc uznać, iż planowane zmiany umów o kredyt hipoteczny denominowany do waluty obcej (zwane dalej łącznie: umowami o kredyt hipoteczny denominowany do waluty obcej) odnosiły się do wykonywanych kredytów denominowanych w walucie obcej, większości we franku szwajcarskim (CHF), w euro (EUR) i funcie brytyjskim (GBP), a także kredytów w walucie polskiej (PLN)⁶.

Bank wyjaśnił także, że informacja o ww. zmianie umów o kredyt hipoteczny była wysłana do xxxxxx klientów i dotyczyła xxxxxx umów o kredyt hipoteczny (jeśli klient posiadał kilka kredytów do każdej umowy otrzymał osobne pismo⁷). Bank poinformował, iż nie otrzymał żadnego oświadczenia o braku zgody na wprowadzenie przedmiotowych zmian, a tym samym żadna z umów o kredyt hipoteczny nie została wypowiedziana w związku ze zmianą TPiO.

⁵https://country.db.com/news/detail/20190918-zmiany-w-tabeli-prowizji-i-op-at-od-7-pa-dziernika-2019-r?language_id=1, wydruk dostępny na karcie 161 akt administracyjnych.

⁶ Zmiana TPiO kierowana była także do konsumentów posiadających kredyt hipotecznych w polskiej walucie, jednakże z uwagi na przedmiot niniejszego postępowania, określenie to będzie dotyczyło w szczególności kredytów denominowanych do waluty obcej.

⁷ Vide: pismo Deutsche Bank z dnia 26 października 2020 r. k. 57 akt administracyjnych;

Dwóch klientów złożyło reklamację na zmianę warunków umowy, będącą przedmiotem rozpatrywanego zagadnienia.

Ponadto, ustalono, że Spółka w skierowanych do konsumentów pismach poinformowała, że Pożyczkobiorca może wypowiedzieć umowę w terminie 14 bądź 30 dni od dnia otrzymania informacji o zmianie Tabeli prowizji i opłat wskazując, że wypowiedzenie staje się skuteczne z upływem 30 dni od złożenia Bankowi oświadczenia kredytobiorcy. Do czasu upływu terminu na złożenie oświadczenia o wypowiedzeniu umowy pożyczki, jak również w czasie trwania okresu wypowiedzenia, obowiązuje Tabela prowizji i opłat w dotychczasowej wersji (vide: treść pism skierowanych do konsumentów stanowiących załączniki do pisma Banku z dnia 26 października 2020 r.)

We wszystkich wymienionych powyżej pismach do klientów, Deutsche Bank podawał także oddzielnie dla każdego zmienianego postanowienia podstawę prawną umożliwiającą - w ocenie Spółki - jednostronną zmianę postanowień Tabeli prowizji i opłat.

Bank powoływał się na § 4 pkt 3 lit. b) Regulaminu działalności kredytowej Deutsche Bank Polska S.A. stanowiący o *„zmianie wysokości kosztów ponoszonych przez Bank przy wykonywaniu danej czynności, której dotyczy dana opłata lub prowizja o co najmniej 0,1 punkt procentowy w okresie od poprzedniej danej opłaty lub prowizji, nie wcześniej jednak niż po upływie 3 miesięcy od poprzedniej zmiany danej opłaty lub prowizji.”* (w przypadku zmian TPiO dla pożyczek konsumpcyjnych).

W przypadku zaś zmian TPiO dla umów kredytów mieszkaniowych, konsolidacyjnych i pożyczek hipotecznych zawartych od 1 sierpnia 2008 r. jako podstawę prawną zmienianych zapisów w TPiO Bank wskazywał pkt 1.4.2.2. lit. d) i e) Regulaminu Kredytowego dla konsumentów DB:

Pkt 1.4.2.2. lit. d) : *„wprowadzenie przez Bank nowych produktów kredytowych oraz istotna modyfikacja oferty istniejących produktów kredytowych, wymagające zmiany, uchylecia lub uzupełnienia dokumentacji kredytowej dotychczasowych lub już funkcjonujących produktów kredytowych”*.

Pkt 1.4.2.2. lit. e) : *„wprowadzanie przez Bank nowych i modyfikacja istniejących systemów komputerowych, a także innych systemów służących do przesyłania, przetwarzania i magazynowania danych mających wpływ na funkcjonujące Produkty Kredytowe”*.

Natomiast jako podstawy faktyczne wprowadzonych zmian Bank wymienił zmianę modelu działalności Banku w związku z przeniesieniem wydzielonej części Banku do Santander Bank Polska - wprowadzenie bezoddziałowego procesu obsługi, przyjmowanie wniosków o wydanie niniejszego typu zaświadczenia poprzez formularz na stronie internetowej Banku.

Postanowienia, o których mowa w pkt I. a), b), c) sentencji Decyzji w brzmieniu przed zmianą dla umów kredytów mieszkaniowych, konsolidacyjnych i pożyczek hipotecznych

zawartych do 21 lipca 2017 r. oraz umów kredytów mieszkaniowych, konsolidacyjnych i pożyczek hipotecznych zawartych od dnia 22 lipca 2017 r.:

- a) „Wystawienie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy zaświadczenia o zapłaconych łącznych odsetkach od Kredytu/Pożyczki do Urzędu Skarbowego; Stawka: 50 zł za każdy rok podatkowy (jednorazowo)⁸”,
- b) „Wystawienie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy zaświadczenia/oświadczenia do udzielonego Kredytu/Pożyczki: wg stanu na dzień sporządzenia/na wskazany dzień i/lub za wskazany okres. Stawka: 150 zł za okres pierwszych 12 miesięcy + 50 zł za każde kolejne rozpoczęte 12 miesięcy” (opłata łączna pobierana jednorazowo za każdy dokument)⁹,
- c) „Sporządzenie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy szczegółowej historii spłat Kredytu/Pożyczki lub wpłat na rachunek Kredytu/Pożyczki (np. z wyszczególnieniem kwoty kapitału i odsetek, ze wskazaniem dat spłaty dla rat Kredytu), - Stawka: 200 zł za okres pierwszych 12 miesięcy + 100 zł za każde kolejne rozpoczęte 12 miesięcy jednorazowo¹⁰”

zostały zmienione - w ocenie Spółki - z dniem 7 października 2019 r. na postanowienia o treści:

Ad a) „Wystawienie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy zaświadczenia o zapłaconych łącznych odsetkach od Kredytu/Pożyczki (w tym do Urzędu Skarbowego); Stawka: 50 zł za każdy rok podatkowy max. 500 zł (jednorazowo)”, Maksymalna stawka opłaty została ustalona na podstawie stawki za dokument obejmujący informacje za 10-letni okres. W przypadku gdy wystawiony dokument obejmuje informacje przekraczające okres 10 lat, opłata pobierana jest według maksymalnej stawki.”

(vide: pkt 2.17 Tabeli Prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A.- dla osób fizycznych - nieprowadzących działalności gospodarczej¹¹ oraz vide: pkt 1.22 Tabeli Prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A.- dla kredytów mieszkaniowych, konsolidacyjnych i pożyczek hipotecznych udzielanych osobom fizycznym - nieprowadzących działalności gospodarczej¹²),

⁸ Vide: str. 2 tabeli pn. „Informacja o zmianach w Tabeli prowizji i opłat” będąca załącznikiem do korespondencji wysyłanej do klientów Banku - zał. Nr 2 do pisma Banku z dnia 26.10.2020 r. oraz vide: str. 2 tabeli pn. „Informacja o zmianach w Tabeli prowizji i opłat” będąca załącznikiem do korespondencji wysyłanej do klientów Banku - zał. Nr 3 do pisma Banku z dnia 26.10.2020 r. (post. wyjaśniające: sygn. akt: RBG.403.1.2020.KL),).

⁹ Vide: str. 3 tabeli pn. „Informacja o zmianach w Tabeli prowizji i opłat” będąca załącznikiem do korespondencji wysyłanej do klientów Banku - zał. Nr 2 do pisma Banku z dnia 26.10.2020 r. oraz vide: str. 2/3 tabeli pn. „Informacja o zmianach w Tabeli prowizji i opłat” będąca załącznikiem do korespondencji wysyłanej do klientów Banku - zał. Nr 3 do pisma Banku z dnia 26.10.2020 r. (post. wyjaśniające: sygn. akt: RBG.403.1.2020.KL).

¹⁰ Vide: str. 5 tabeli pn. „Informacja o zmianach w Tabeli prowizji i opłat” będąca załącznikiem do korespondencji wysyłanej do klientów Banku - zał. Nr 2 do pisma Banku z dnia 26.10.2020 r. oraz Vide: str. 3 tabeli pn. „Informacja o zmianach w Tabeli prowizji i opłat” będąca załącznikiem do korespondencji wysyłanej do klientów Banku - zał. Nr 3 do pisma Banku z dnia 26.10.2020 r. (post. wyjaśniające: sygn. akt: RBG.403.1.2020.KL).

¹¹ Vide: TPiO w wersji obowiązującej od 7.10.2019 r., załączona jako zał. Nr 2 do pisma Banku z dnia 26.10.2020 r. (post. wyjaśniające: sygn. akt: RBG.403.1.2020.KL).

¹² Vide: str. 2 TPiO w wersji obowiązującej od 7.10.2019 r., załączona jako zał. Nr 3 do pisma Banku z dnia 26.10.2020 r. (post. wyjaśniające: sygn. akt: RBG.403.1.2020.KL).

Ad b) „Wystawienie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy zaświadczenia/oświadczenia do udzielonego Kredytu/Pożyczki: wg stanu na dzień sporządzenia/na wskazany dzień:

- zaświadczenie o stanie zadłużenia,
- zaświadczenie o wypłatach transz,
- zaświadczenie o niezaleganiu z płatnościami,
- zaświadczenie potwierdzające spłatę,
- oświadczenie o braku podstawienia wierzytelności hipotecznej,
- zaświadczenie o koszcie opłaty z tytułu Niskiego Wkładu Własnego,
- zaświadczenie o kwocie do spłaty celem częściowego zwolnienia zabezpieczeń. Stawka: 110 zł (opłata łączna pobierana jednorazowo, za każdy dokument).”

(vide: pkt 2.19 Tabeli Prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A.- dla osób fizycznych - nieprowadzących działalności gospodarczej¹³ oraz vide: pkt 1.24 Tabeli Prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A.- dla kredytów mieszkaniowych, konsolidacyjnych i pożyczek hipotecznych udzielanych osobom fizycznym - nieprowadzących działalności gospodarczej)¹⁴

Ad c) „Sporządzenie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy szczegółowej historii spłat Kredytu/Pożyczki lub wpłat na rachunek Kredytu/Pożyczki obejmującej na wniosek Kredytobiorcy/ Pożyczkobiorcy także historię zmian oprocentowania lub historii wpłat na rachunek Kredytu/Pożyczki; Stawka: 170 (jednorazowo) za okres pierwszych 12 miesięcy + 45 zł za każde kolejne rozpoczęte 12 miesięcy max. 575. Maksymalna stawka opłaty została ustalona na podstawie stawki za dokument obejmujący informacje za 10-letni okres. W przypadku gdy wystawiany dokument obejmuje informacje przekraczające okres 10 lat, opłata pobierana jest według maksymalnej stawki.”

(vide: pkt 2.21 Tabeli Prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A.- dla osób fizycznych - nieprowadzących działalności gospodarczej¹⁵ oraz vide: pkt 1.26 Tabeli Prowizji za czynności bankowe i opłat za inne

¹³ Vide: TPiO w wersji obowiązującej od 7.10.2019 r., załączona jako zał. Nr 2 do pisma Banku z dnia 26.10.2020 r. (post. wyjaśniające: sygn. akt: RBG.403.1.2020.KL),).

¹⁴ Vide: str. 2/3 TPiO w wersji obowiązującej od 7.10.2019 r., załączona jako zał. Nr 3 do pisma Banku z dnia 26.10.2020 r. (post. wyjaśniające: sygn. akt: RBG.403.1.2020.KL),).

¹⁵ Vide: TPiO w wersji obowiązującej od 7.10.2019 r., załączona jako zał. Nr 2 do pisma Banku z dnia 26.10.2020 r. (post. wyjaśniające: sygn. akt: RBG.403.1.2020.KL),).

czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - dla osób fizycznych - nieprowadzących działalności gospodarczej¹⁶).

Postanowienie TPiO, o którym mowa w pkt I.d sentencji Decyzji, w brzmieniu przed zmianą dla wykonywanych umów pożyczki konsumpcyjnej zabezpieczonej hipoteką:

„Sporządzenie na wniosek Pożyczkobiorcy szczegółowej historii spłat Pożyczki lub wpłat na rachunek Pożyczki (np. z wyszczególnieniem kwoty kapitału i odsetek, ze wskazaniem dat spłaty dla rat pożyczki itp.), Stawka: 50 zł za każde rozpoczęte 12 miesięcy”¹⁷,

Zostało zmienione - w ocenie Spółki - z dniem 7 października 2019 r. na postanowienie o treści:

„Sporządzenie na wniosek Pożyczkobiorcy szczegółowej historii spłat Pożyczki obejmującej na wniosek Pożyczkobiorcy także historię zmian oprocentowania lub historii wpłat na rachunek pożyczki, Stawka: 20 zł za każde rozpoczęte 12 miesięcy max. 200 zł²⁾ (jednorazowo), ²⁾ Maksymalna stawka opłaty została ustalona na podstawie stawki za dokument obejmujący informacje za 10-letni okres. W przypadku gdy wystawiany dokument obejmuje informacje przekraczające okres 10 lat, opłata jest pobierana według maksymalnej stawki.”

(pkt 1.13 Tabeli Prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - dla osób fizycznych - nieprowadzących działalności gospodarczej)¹⁸,

Skargi konsumentów

Do Prezesa UOKiK napływały w tym przedmiocie liczne skargi konsumentów, którzy wskazywali na dalsze naliczanie wygórowanych opłat przez Deutsche Bank.

- *Skarga konsumentki z dnia 19.08.2020 r. w której wskazała ona, że „pomimo wydanej Decyzji Prezesa UOKiK nr DOZIK-9/2020 z dnia 3 sierpnia 2020 Bank w dalszym ciągu nalicza wygórowane opłaty za udostępnienie dokumentacji kredytowej. Dnia 17.07.2020 r. konsumentka wystąpiła z wnioskiem o udzielenie informacji o kredycie hipotecznym i zwróciła się do Banku jako konsument o wydanie i dostarczenie dokumentów związanych z umową kredytu, którego jest stroną. W odpowiedzi Bank przedstawił wyliczenie kosztu udostępnienia dokumentacji na łączną kwotę 905 zł:*

a) zaświadczenie o wypłatach transz - 110 zł,

¹⁶ Vide: str. 3 TPiO w wersji obowiązującej od 7.10.2019 r., załączona jako zał. Nr 3 do pisma Banku z dnia 26.10.2020 r. (post. wyjaśniające: sygn. akt: RBG.403.1.2020.KL),).

¹⁷ Vide: tabela pn. „Informacja o zmianach w Tabeli prowizji i opłat” będąca załącznikiem do korespondencji wysyłanej do klientów Banku - zał. Nr 1 do pisma Banku z dnia 26.10.2020 r. (post. wyjaśniające: sygn. akt: RBG.403.1.2020.KL),).

¹⁸ Vide: TPiO w wersji obowiązującej od 7.10.2019 r., załączona jako zał. Nr 1 do pisma Banku z dnia 26.10.2020 r. (post. wyjaśniające: sygn. akt: RBG.403.1.2020.KL),).

b) historia spłat - 575 zł,

c) zaświadczenie o koszcie opłat z tytułu Niskiego Wkładu Własnego - 110 zł,

d) zaświadczenie o stanie zadłużenia - 110 zł” (zarejestrowana w UOKiK pod sygn. akt: RBG.60.6.2020.), vide: k. 98-100 akt administracyjnych;

- Skarga konsumentów z dnia 31 sierpnia 2020 r., którzy zawarli dwie umowy kredytu z Deutsche Bank denominowanego do waluty frank szwajcarski (CHF). Umowy te zostały zawarte z wykorzystaniem klauzul abuzywnych. W związku z tym konsumenci zdecydowali się wystąpić na drogę sądową przeciwko Bankowi domagając się m.in. zwrotu uiszczonych przez nich bezpodstawnych świadczeń. W tym celu niezbędne jest uzyskanie z Banku m.in. dokumentów potwierdzających wysokość uiszczonych przez kredytobiorców należności przez cały okres, począwszy od uruchomienia kredytu, o co konsumenci zwrócili się do Banku. Niestety, Bank uzależnił wydanie informacji i dokumentów od uiszczenia kwot ustalonych jednostronnie w wysokości 905 zł w odniesieniu do każdej z umów (razem zatem 1.810 zł). Jednocześnie Bank uzależnił wydanie kopii dokumentów do umów kredytowych od uiszczenia kolejnej opłaty, w wysokości stanowiącej iloczyn kwoty 6 zł oraz nieznaney kredytobiorcom liczby stron.” (zarejestrowana w UOKiK pod sygn. akt: DAK.60.557.2020), vide: płyta DVD, k. 105 akt administracyjnych;

- Skarga konsumenta z dnia 21 października 2020 r. - konsumentka zwróciła się z prośbą o weryfikację wysokości opłat za zaświadczenia o historii spłat i wysokości wypłaconych transz. Informacje te miały dotyczyć zaciągniętego kredytu we frankach szwajcarskich w ww. banku. Bank przesłał jej kwoty, które musi zapłacić, aby uzyskać dokumenty. Z załączonego przez nią maila od Banku wynika, iż Bank pobiera następujące opłaty:

„Historia spłat - koszt 170 zł za okres pierwszych 12 miesięcy + 45 zł za każde kolejne rozpoczęte 12 miesięcy max. 575 oraz za zaświadczenie o wypłatach transz - koszt 110 zł.” (zarejestrowana w UOKiK pod sygn. akt: DAK.80.1959.2020), vide: płyta DVD, k. 105 akt administracyjnych;

- Skarga konsumenta z dnia 23 listopada 2020 r. - konsument dnia 19.10.2020 r. wystąpił do Banku o wydanie zaświadczenia, które miało umożliwić mu ustalenie salda wzajemnego zobowiązania z tytułu udzielenia kredytu. Było to o tyle istotne, iż Bank w 2019 r. zlikwidował dostęp do danych w formie logowania do systemu bankowości elektronicznej (nastąpiło automatyczne przelogowanie do Santander Bank i zmiana dostępu do danych rozliczeniowych kredytu hipotecznego w systemie db net, tak, iż w chwili obecnej bez podjęcia dodatkowych działań niemożliwy jest dostęp do danych historycznych). Po uzyskaniu dostępu do systemu okazało się, iż udostępnia on jedynie informację o przyszłym harmonogramie rat oraz saldzie globalnym kapitału, bez wskazania danych historycznych oraz informacji o dokonanych już spłatach. W odpowiedzi na wskazane pismo, Bank oświadczył, iż złożony wniosek nie odpowiada (zakresem) wzorowi zaświadczeń, jakie ustalił, tym samym konieczne jest wystawienie kilku zaświadczeń, każde osobno płatne (po 500 zł każde w maksymalnej cenie wobec okresu przekraczającego 10 lat) oraz iż Bank nie udostępni w pełni żądanych informacji, gdyż nie odpowiadają one (tj. żądane informacje)

przyjętym w zaświadczeniu zakresom informacji. (zarejestrowana w UOKiK pod sygn. akt: RBG.80.27.2021), vide: płyta DVD, k. 105 akt administracyjnych;

- Skarga konsumenta z dnia 4 lutego 2021 r. - konsumentka wskazała, że Bank za wydanie zaświadczenia o spłatach kredytu oczekuje od mojej klientki zapłaty 575 zł (styczeń 2021); (zarejestrowana w UOKiK pod sygn. akt: RBG.80.23.2021), vide: płyta DVD, k. 105 akt administracyjnych;

- Skarga konsumenta z dnia 24 marca 2021 r. - konsument wskazał, że koszty uzyskania informacji i dokumentów o które prosił są w jego ocenie rażąco wygórowane. Kwota 795 zł za wydanie zaświadczenia o historii spłat, zaświadczenia o wypłacie transz kredytu oraz kosztów ubezpieczenia wkładu własnego jest moim zdaniem zdecydowanie zawyżona i przekracza też jego możliwości finansowe. Konsument wskazał, wysokość tych kosztów nie odpowiada w jego ocenie ani realnemu poziomowi pracy związanemu z pozyskaniem tych informacji i dokumentów, ani też kosztom z tym związanymi. Osobną kwestią jest, że w tabeli opłat i prowizji dostępnej na stronie: <https://www.db.com/poland/docs/market-commentary/oplaty-i-prowizje-v-67-0.pdf>, wynika, że wyciąg z rachunku obejmujący informację o wypłatach transz oraz spłatach kredytu wyrażonych w walucie kredytu (pkt 2.16) nie podlega opłacie. Dlatego informacja o wypłaconych transzach kredytu i spłaconych ratach kredytu nie powinna podlegać opłacie; (zarejestrowana w UOKiK pod sygn. akt: RBG.80.77.2021), vide: płyta DVD, k. 105 akt administracyjnych;

- Skarga konsumenta z dnia 19 maja 2021 r. - konsument wskazał, że dnia 11 marca 2021 r. wniósł o wydanie zaświadczenia do umowy kredytu zawartej dnia 17.02.2009 r. w zakresie historii spłat kredytu, kwot pobranych z tytułu innych obciążeń, w szczególności opłaty z tytułu ubezpieczeni niskiego wkładu własnego, aktualnego zaświadczenia o zadłużeniu (...) i uzyskał informację od banku, że na poczet wydania tych zaświadczeń ma 3 dni na zapłatę kwoty 905 zł. Konsument wskazał, iż w jego ocenie, jest to kwota zupełnie absurdalna, oderwana od rzeczywistości i w żaden sposób nie odzwierciedlająca rzeczywistych kosztów wytworzenia przez Bank takiego dokumentu; (zarejestrowana w UOKiK pod sygn. akt: RBG.80.68.2021), vide: k. 102-103 akt administracyjnych;

- Skarga konsumenta z dnia 8 lipca 2021 - konsument 24 czerwca 2021 r. złożył wniosek o wydanie zaświadczenia o łącznej wysokości spłaconego kapitału oraz odsetek, a także dodatkowych kosztów (...), wysokości spłaconego kapitału oraz odsetek, a także dodatkowych kosztów (...), terminie, wysokości, walucie oraz przyjętym kursie wypłaconych transz kredytu, wysokości kapitału i odsetek pozostałych do spłaty zgodnie z terminami wynikającymi z umowy. W odpowiedzi konsument otrzymał informację, że zaświadczenia może zamówić przez serwis internetowy oraz że koszt zaświadczeń wyniesie w jego przypadku łącznie 795 zł; (zarejestrowana w UOKiK pod sygn. akt: DAR.4.60.344.2021), vide: płyta DVD, k. 105 akt administracyjnych;

- Skarga konsumenta z dnia 6 grudnia 2021 - konsument dnia 17 listopada 2021 r. złożył wniosek do Banku o wystawienie dokumentów oraz zaświadczeń związanych z podpisanymi umowami kredytu (historii wypłaty kredytu, historii spłaty kredytu, stosowanego oprocentowania oraz pobranych przez bank kosztów (np. ubezpieczenia niskiego wkładu

własnego). Bank wobec złożonego wniosku przestał do konsumenta e-mail z którego wynikały naliczenia opłat w kwocie minimum niemal 1.600 zł za dokumenty dotyczące obu umów, powołując się na aktualną tabelę opłat obowiązującą w Banku; (skarga zarejestrowana w UOKiK pod sygn. akt: RBG.80.134.2021.AS), vide: płyta DVD, k. 157 akt administracyjnych;

- Skarga konsumenta z dnia 14 stycznia 2022 r. - konsument zawiadomił, że Bank utrudnia swoim klientom dostęp do historii spłat kredytu poprzez stosowanie wysokich opłat za wydanie zaświadczenia o historii obsługi kredytu, licząc kilkadziesiąt złotych za każdy rok obsługi kredytu objęty zaświadczeniem. Bank zażądał od konsumenta kwoty 685 zł za wydanie zaświadczenia (kredyt spłacany w latach 2008-2022). Konsument wskazał, iż w jego ocenie, taka wysoka opłata nie ma żadnego uzasadnienia ekonomicznego i stanowi dla klientów barierę w uzyskaniu dokumentacji dowodowej do przedłożenia w sądzie, co znacznie utrudnia klientom banku dochodzenie ich praw przed sądami powszechnymi; (skarga zarejestrowana w UOKiK pod sygn. akt: RBG.80.4.2022.AS), vide: płyta DVD, k. 157 akt administracyjnych.

- Skarga konsumenta z dnia 8 sierpnia 2022 r., która otrzymała od Banku informację, iż za wydanie zaświadczeń miała uiścić na rzecz Banku 420 zł. Konsumentka wskazała, że „Pozwalam sobie przestać do Państwa wiadomości informację z banku Deutsche Bank Polska SA, w którym spłacam od ponad 10 lat kredyt, w odpowiedzi na prośbę o przestanie zaświadczeń o wysokości spłat rat kapitałowo odsetkowych, kształtowaniu się oprocentowania oraz daty wypłaty kredytu/pożyczki z uwzględnieniem kursów walut. W mojej ocenie kwoty za wydanie zaświadczeń są rażąco wysokie i mogą zniechęcać do ubiegania się o zaświadczenia i dochodzenie swoich praw.” (skarga zarejestrowana w UOKiK pod sygn. akt: RBG.80.96.2022.AS), vide: płyta DVD, k. 157 akt administracyjnych.

Faktyczne skutki poinformowania konsumentów o zmianach TPiO

Z analizy dokumentów i informacji przedłożonych zarówno przez Bank jak i przez klientów wynika, że Bank naliczał opłaty za wydanie zaświadczenia o zapłaconych łącznych odsetkach od Kredytu/Pożyczki, zaświadczeń do udzielonego kredytu o stanie zadłużenia, o wypłatach transz, o niezaleganiu z płatnościami, zaświadczenia potwierdzającego spłatę, oświadczenia o braku podstawienia wierzytelności hipotecznej, zaświadczenia o koszcie opłaty z tytułu Niskiego Wkładu Własnego, zaświadczenia o kwocie do spłaty celem częściowego zwolnienia zabezpieczeń a także zaświadczenia dotyczącego szczegółowej historii spłat Kredytu/Pożyczki lub wpłat na rachunek Kredytu/Pożyczki obejmującej na wniosek Kredytobiorcy/ Pożyczkobiorcy także historię zmian oprocentowania lub historii wpłat na rachunek Kredytu/Pożyczki (zwane dalej: Zaświadczeniami), według reguł określonych w zaproponowanych zmianach, które w ocenie Banku, miały zostać wprowadzone z dniem 7 października 2019 r.

Potwierdzeniem tego faktu jest także informacja o tej zmianie zamieszczona w zakładce „Aktualności” na stronie internetowej Banku pod tytułem „Zmiany w Tabeli prowizji i opłat od 7 października 2019 r. (vide: k. 161 akt administracyjnych).

Z wyżej przytoczonych skarg wynika zatem, że Bank stosuje w praktyce nowe stawki za pobierane zaświadczenia z Tabeli prowizji i opłat za czynności bankowe obowiązujące w Deutsche Banku od 7 października 2019 r. Z informacji pochodzących od konsumentów widać, iż za zestaw dokumentów najczęściej wnioskowany przez konsumentów Bank pobierał 795 zł- 905 zł. Maksymalnie, jeśli konsument potrzebowałby wszystkich Zaświadczeń za ponad 10 letni okres kredytowania, musiałby uiścić na rzecz Banku kwotę 1.845 zł. Podczas gdy, zgodnie z obowiązującą zasadą niewiążącego charakteru postanowień niedozwolonych, Bank nie powinien pobierać od tych konsumentów żadnej opłaty za wystawienie tych zaświadczeń.

W piśmie z dnia 31 października 2022 r. Deutsche Bank wskazał, iż, w okresie od dnia 7 października 2019 r. do dnia 19 września 2022 r. konsumenci złożyli i opłacili następującą liczbę wniosków w zależności od zaświadczenia:

Zaświadczenia których treść została zawarta w punktach a) do d) sentencji Decyzji	Wysokość opłaty w TPIO	Liczba wydanych zaświadczeń przez Bank w oparciu o wnioski opłacone przez konsumentów	Liczba wydanych zaświadczeń wystawionych w oparciu o wnioski opłacone w okresie promocji trwającej od 1 lutego 2022 r.
Pkt a)	Jednorazowo 50 zł za każdy rok podatkowy max. 500 zł	xxxx	xxxx
Pkt b)	Opłata łączna pobierana jednorazowo za każdy dokument 110 zł	xxxx	Nie dotyczy
Pkt c)	Jednorazowo 170 zł za okres pierwszych 12 miesięcy + 45 zł za każde kolejne rozpoczęte 12 miesięcy max. 575 zł	xxxx	xxxx
Pkt d)	Jednorazowo 20 zł za każde rozpoczęte 12 miesięcy max. 200 zł	xxxx	Nie dotyczy

Pełna treść tabeli stanowi Załącznik nr 1 do pisma Deutsche Bank z dnia 31 października 2022 r. i znajduje się na kartach 174-175 akt administracyjnych.

Ponadto, Bank przekazał także informację, że przychód, jaki osiągnął z tytułu pobierania opłat, o których mowa w pkt I sentencji niniejszej decyzji, w okresie od 7 października 2019

r. do dnia 25 października 2022 r. wyniósł xxxxxxxxxx zł. [tajemnica przedsiębiorstwa]. W poszczególnych latach zaś przychód z tych opłat kształtował się następująco¹⁹:

Rok	Przychód (PLN)
2019 (od 7 października do 31 grudnia)	xxxxxxxxxx
2020	xxxxxxxxxx
2021	xxxxxxxxxx
2022 (od 1 stycznia do 25 października)	xxxxxxxxxx
Łącznie:	xxxxxxxxxx

Prezes UOKiK ustalił ponadto, iż Spółka w 2021 r. osiągnęła łączny obrót w wysokości xxxxxxxxxxxxxx zł [tajemnica przedsiębiorstwa], przedkładając rachunek zysków i strat na potwierdzenie tego faktu. Spółka nie dysponuje jeszcze informacją o wysokości osiągniętego obrotu za 2022 r. potwierdzoną stosownym dokumentem.

Mając na względzie powyższe ustalenia faktyczne, Prezes UOKiK zważył, co następuje:

Naruszenie interesu publicznego

Stosownie do art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów *ochrona interesów przedsiębiorców i konsumentów podejmowana w ramach działań Prezesa UOKiK jest prowadzona w interesie publicznym*. Prezes UOKiK podejmuje się ochrony interesów konsumentów wyłącznie w interesie publicznym, tzn. wtedy, gdy daną praktyką przedsiębiorcy może być dotknięty każdy konsument w analogicznych okolicznościach²⁰. Warunkiem koniecznym do uruchomienia instrumentów określonych w tej ustawie jest zatem zaistnienie takiego stanu faktycznego, w którym działania przedsiębiorców naruszają jej przepisy i jednocześnie stanowią zagrożenie dla interesu publicznego, bądź też naruszają ten interes. Podejmując więc działania określone w przywołanej ustawie, organ ochrony konkurencji występuje w funkcji rzecznika interesu publicznego²¹. Z przywołanej klauzuli generalnej wynika zatem, iż Prezes UOKiK podejmuje działania jedynie wtedy, gdy w następstwie działań naruszających ustawę zagrożony lub naruszony został interes publiczny.

Niniejsze postępowanie dotyczy stosowania przez przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w zakresie jednostronnej zmiany *Tabeli Prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A.*, będącej załącznikiem do umów o kredyt mieszkaniowy, konsolidacyjny czy pożyczkę hipoteczną. Stroną umowy zawieranej przez Bank jest określony krąg podmiotów, wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów za pomocą wspólnego dla nich kryterium, jakim jest zawarta umowa o kredyt hipoteczny w walucie obcej. Jednocześnie podkreślić należy, że w tym kręgu mógł być każdy konsument, który zdecydowałby się zawrzeć umowę z przedsiębiorcą.

¹⁹ vide: Tabela na karcie 172 akt administracyjnych;

²⁰ Por. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 13 stycznia 2009 r., sygn. akt XVII Ama 26/08.

²¹ Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 4 lipca 2001r., sygn. akt XVII Ama 108/00.

Uznać zatem należy, iż niniejsze postępowanie prowadzone było w interesie publicznym.

Bezprawność działania przedsiębiorcy

Przepis art. 24 ust. 1 uokik stanowi, iż „zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów”, natomiast art. 24 ust. 2 uokik określa, iż przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami zachowanie przedsiębiorcy, w szczególności naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2) lub nieuczciwe praktyki rynkowe (pkt 3).

Oceny, czy w danym przypadku mamy do czynienia z praktykami określonymi w wyżej wymienionych przepisach należy dokonać na podstawie ustalenia łącznego spełnienia trzech przesłanek, którymi są:

- A. status przedsiębiorcy,**
- B. bezprawność tych działań,**
- C. naruszenie zbiorowych interesów konsumentów.**

A. Deutsche Bank Polska S.A. jako przedsiębiorca

Zgodnie z art. 4 pkt 1 uokik, przez przedsiębiorcę rozumie się m.in. przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2023 r. poz. 221 ze zm.). Jednocześnie art. 4 ust. 1 ww. ustawy reguluje, że przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Natomiast stosownie do art. 3 Prawa przedsiębiorców, działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły.

Deutsche Bank Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie jest wpisana do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000022493 prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla M. St. Warszawy w Warszawie XII Wydział Gospodarczy KRS. Przedsiębiorca posiada status banku w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz.U. z 2022 r. poz. 2324, ze zm.). Przedmiotem działalności Spółki jest m.in. pozostałe pośrednictwo pieniężne.

Po podziale Banku zarejestrowanym w listopadzie 2018 r. Deutsche Bank kontynuuje działalność na terytorium Polski w zakresie bankowości korporacyjnej i inwestycyjnej, a także detalicznych kredytów hipotecznych w walutach obcych, która to działalność pozostała w Deutsche Bank po wydzieleniu.

Nie ulega zatem wątpliwości, że Spółka posiada status przedsiębiorcy w rozumieniu powoływanego powyżej art. 4 pkt 1 uokik. Tym samym, Deutsche Bank Polska S.A. przy wykonywaniu działalności gospodarczej, podlega rygorom określonym w ustawie o ochronie

konkurencji i konsumentów i jej działania mogą być oceniane w aspekcie naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

B. Bezprawność działań.

Bezprawność w rozumieniu art. 24 ust. 1 i 2 uokik polega na zachowaniu przedsiębiorcy - w postaci działania, jak również zaniechania - które jest sprzeczne z powszechnie obowiązującym porządkiem prawnym lub dobrymi obyczajami. Bezprawność jest przy tym czynnikiem obiektywnym, a więc niezależna jest od winy i jej stopnia, jak również bez znaczenia jest świadomość przedsiębiorcy istnienia naruszeń lub wystąpienia szkody.

Praktyka opisana w pkt I sentencji decyzji

W świetle przepisu art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 uokik - zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, przez które rozumie się godzące w nie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami zachowanie przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie nieuczciwych praktyk rynkowych.

W ocenie Prezesa UOKiK, w analizowanym przypadku bezprawność działań podejmowanych przez Bank polega na naruszeniu zakazu określonego w art. 3 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. z 2017r. poz. 2070) - dalej: **upnpr** - tj. zakazu stosowania nieuczciwych praktyk rynkowych.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 upnpr stosowana przez przedsiębiorcę wobec konsumentów praktyka rynkowa jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu. Co istotne, w art. 4 ust. 2 upnpr wskazane zostało, iż za nieuczciwą praktykę rynkową uznaje się w szczególności praktykę rynkową wprowadzającą w błąd. Taka praktyka nie podlega ocenie w świetle przesłanek określonych w ust. 1. Oznacza to, że praktyka rynkowa wprowadzająca w błąd już z sama z siebie narusza dobre obyczaje i może zniekształcać zachowanie rynkowe konsumentów.

Przez praktykę rynkową rozumie się zgodnie z art. 2 pkt 4 upnpr - działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy, sposób postępowania, oświadczenie lub informację handlową, w szczególności reklamę i marketing, bezpośrednio związane z promocją lub nabyciem produktu przez konsumenta. Wskazać przy tym należy, że w punkcie (13) preambuły Dyrektywy o nieuczciwych praktykach handlowych²² (która stanowiła podstawę do implementacji do polskiego porządku prawnego przepisów upnpr) wskazano, że „*Aby utrzymać zaufanie konsumentów, ten ogólny zakaz powinien mieć zastosowanie do nieuczciwych praktyk handlowych, istniejących między przedsiębiorcą a konsumentem*

²² Dyrektywa 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotycząca nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniająca dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady.

zarówno w stosunkach pozaumownych, po zawarciu umowy, jak i w trakcie jej wykonywania”. W doktrynie słusznie przyjmuje się, że praktyka rynkowa może zaistnieć zanim stosunek prawny z konsumentem zostanie nawiązany, jak również w trakcie jego trwania lub nawet po zakończeniu trwania danego stosunku prawnego. Możliwa jest sytuacja, w której przedsiębiorca będzie posiadał i stosował umowy zgodnie z prawem, ale dopuści się nieuczciwej praktyki rynkowej poprzez działanie o charakterze faktycznym, a nie prawnym²³. Tożsamy stanowisko prezentowane jest również przez Sąd Najwyższy. W jednym z rozstrzygnięć uznał on, iż „zakresem pojęcia „praktyki rynkowej” na użytek ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym objęte są nie tylko marketingowo-reklamowe zachowania przedsiębiorców, ale całe spektrum zachowań, które w nieuczciwy sposób mogą oddziaływać na podjęcie przez konsumenta decyzji zarówno co do samego zawarcia umowy o określonej treści, jak i działania konsumenta po nawiązaniu z przedsiębiorcą stosunku prawnego”. Powyższe stanowisko jest powszechnie przyjmowane w orzecznictwie²⁴.

Pojęcie produktu wskazane w art. 2 pkt 3 upnpr ma szeroki zakres i obejmuje także usługę. Zatem, sposób w jaki Bank wykonuje umowy o kredyt hipoteczny spełnia powyższe kryteria i może zostać uznane za praktykę rynkową w rozumieniu niniejszej ustawy.

Z kolei przepis art. 5 ust. 1 upnpr stanowi, że praktykę rynkową uznaje się za działanie wprowadzające w błąd, jeżeli działanie to w jakikolwiek sposób powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. Interpretując zatem pojęcie praktyki wprowadzającej w błąd należy stwierdzić, że jest to każda praktyka, która w jakikolwiek sposób, w tym również przez swoją formę, może wywoływać skutek podjęcia przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. Zgodnie z art. 5 ust. 2 pkt 1 upnpr wprowadzającym w błąd działaniem może być w szczególności rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji.

Przez decyzję dotyczącą umowy należy rozumieć każdą decyzję konsumenta, co do tego, czy, w jaki sposób i na jakich warunkach dokona zakupu, zapłaci za produkt w całości lub w części, zatrzyma produkt, rozporządzi nim lub wykona uprawnienie umowne związane z produktem, bez względu na to, czy konsument postanowi dokonać określonej czynności, czy też powstrzyma się od jej dokonania (art. 2 pkt 7 upnpr). Należy w tym miejscu wskazać, iż pojęcie „decyzji dotyczącej umowy” jest rozumiane szeroko²⁵. W okolicznościach niniejszej sprawy decyzją dotyczącą umowy będzie to, jak zachowanie przedsiębiorcy wpływa na dalsze wykonywanie kontraktu przez konsumenta (tj. czy zdecyduje się go wykonywać w oparciu o zmiany wskazane przez Bank i np. uiszczyć opłaty w zmienionych wysokościach, czy też tak, jakby w ogóle tego pisma nie otrzymał i nie wywoływało to względem niego skutków. W takiej sytuacji konsument powinien mieć możliwość nieuiszczenia opłat za zaświadczenia z uwagi na abuzywny charakter pierwotnego

²³ E. Rutkowska-Tomaszewska, *Ochrona prawna klienta na rynku usług bankowych*, Warszawa 2013, s. 663.

²⁴ Np. wyrok SOKiK z dnia 18 września 2015 r., sygn. akt XVII Ama 74/14; wyrok SOKiK z dnia 10 lutego 2014 r., sygn. akt XVII Ama 173/11.

²⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2014 r., sygn. akt III SK 34/13; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 2013 r., sygn. akt C-281/12.

postanowienia umownego i okoliczność niedozwolonej zmiany postanowienia abuzywnego na inne lub też podjęcie przez niego decyzji o wypowiedzeniu umowy. Z punktu widzenia kwestionowania zachowania Banku jako praktyki wprowadzającej w błąd istotne jest to, że w wyniku działań Banku konsument może podjąć działania lub zaniechać określonych działań, które w normalnych okolicznościach (czyli bez ingerencji ze strony przedsiębiorcy w sposób wykonywania kontraktu) by nie wystąpiły.

Model przeciętnego konsumenta

Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym posługuje się pojęciem przeciętnego konsumenta. To w odniesieniu do przeciętnego konsumenta powinna być dokonywana ocena każdej praktyki rynkowej. Przepis art. 2 pkt 8 unpr za przeciętnego uznaje konsumenta, który jest dostatecznie dobrze poinformowany, uważny i ostrożny. Wymaga zarazem dokonania oceny tych cech z uwzględnieniem czynników społecznych, kulturowych, językowych i przynależności danego konsumenta do szczególnej grupy konsumentów, przez którą rozumie się dającą się jednoznacznie zidentyfikować grupę konsumentów, szczególnie podatną na oddziaływanie praktyki rynkowej lub na produkt, którego praktyka rynkowa dotyczy, ze względu na szczególne cechy, takie jak wiek, niepełnosprawność fizyczna lub umysłowa.

W przedmiotowej sprawie konstruowany model przeciętnego konsumenta dotyczy konsumenta, który jest stroną zawartej z Bankiem umowy o kredyt hipoteczny denominowany do waluty obcej. Przyjąć należy, że w przedmiotowej sprawie Prezes UOKiK przy konstruowaniu modelu przeciętnego konsumenta, brał pod uwagę, że umowy o kredyt hipoteczny denominowany do waluty obcej mogły być zawarte przez wszystkich konsumentów. W ramach tych rozważań można co najmniej wyodrębnić **trzy grupy konsumentów którzy:**

- 1) mogli nie mieć świadomości abuzywności pierwotnych postanowień umowy,
- 2) mogli nie być świadomi skutków abuzywności postanowień niedozwolonych, tj. mogli nie wiedzieć, iż mogą skorzystać z zarzutu niezwiązania postanowieniem,
- 3) nie mieli wiedzy, że postanowień niedozwolonych Bank nie może skutecznie zmienić.

Każda z tych grup została zatem wprowadzona w błąd w innym zakresie i na innym etapie.

Ostatecznie zatem, w ocenie Prezesa UOKiK, cechą wspólną tych trzech grup jest brak świadomości konsumentów w zakresie tego, że przedsiębiorca nie może zmieniać abuzywnego postanowienia. Należy zatem uznać, iż jest to cecha charakteryzująca właśnie przeciętnego konsumenta, którego model został przyjęty w przedmiotowej sprawie odnosząca się bezpośrednio do zakwestionowanej praktyki. Niemniej jednak brak świadomości konsumentów odnośnie do pozostałych aspektów również ma znaczenie dla sprawy, gdyż kwestie te są ze sobą powiązane.

Propozycja kierowana przez Deutsche Bank w toku wykonywania tychże umów adresowana była do szerokiej grupy osób fizycznych, konsumentów, którzy zawarli umowę o

kredyt mieszkaniowy, konsolidacyjny, czy też pożyczek hipotecznych lub pożyczek konsumpcyjnych zabezpieczonych hipoteką w celu bezpośrednio niezwiązanym z działalnością gospodarczą. Charakter oferowanej usługi finansowej nie wskazuje na to, by Spółka kierowała swoje praktyki do szczególnej grupy konsumentów, która mogłaby zostać wyodrębniona na podstawie określonej i wspólnej im cechy. Przyjęty zatem w niniejszej sprawie model przeciętnego konsumenta nie odwołuje się do szczególnej grupy konsumentów.

Przez przeciętnego konsumenta należy zatem rozumieć konsumenta dostatecznie (przeciętnie) rozważnego i zorientowanego, mającego prawo do uzyskiwania od przedsiębiorcy rzetelnych informacji przekazywanych w sposób niewprowadzający w błąd. Wskazanie na cechy takie jak dostateczne poinformowanie, uwaga oraz ostrożność określa pewien zespół cech mentalnych konsumenta (jego „przeciętność”), polegający na tym, że z jednej strony możemy wymagać od niego pewnego stopnia wiedzy i orientacji w rzeczywistości, lecz z drugiej strony nie możemy uznać, że jego wiedza jest kompletna i profesjonalna. Taki konsument nie ma wykształcenia prawniczego oraz wieloletniego doświadczenia w pracy w instytucji finansowej. Nie posiada również specjalistycznej wiedzy, ani odnośnie do oceny abuzywności znajdujących się w umowach postanowień, ani też odnośnie do oceny dopuszczalności prawnej dokonywania przez przedsiębiorców zmian (i ich zakresu) w wykonywanych umowach. Nie jest więc w stanie zweryfikować poprawności działania przedsiębiorcy po otrzymaniu informacji od Banku o jednostronnych zmianach warunków umowy zawartej na czas oznaczony w zakresie zmiany postanowień abuzywnych i ocenić, czy zmiany takie są dopuszczalne i skuteczne. Dodatkowo, przeciętny konsument ma prawo przypuszczać, że Bank przesyłając mu propozycję zmian postanowień abuzywnych wykonywanej umowy o kredyt hipoteczny, będzie działał zgodnie z przepisami prawa i dobrymi obyczajami.

Działanie wprowadzające w błąd

W niniejszej sprawie, działania Spółki, które wprowadzają konsumentów w błąd polegają na przesłaniu do nich w dniu 17 września 2019 r. informacji o jednostronnych zmianach postanowień, o których mowa w sentencji Decyzji, w sytuacji gdy Deutsche Bank nie był uprawniony do dokonywania takiej jednostronnej zmiany ww. postanowień z uwagi na to, że spełniają one cechy postanowień niedozwolonych, o których mowa w art. 385¹ § 1 kc, a postanowień takich nie można zmieniać.

Wprowadzenie w błąd należałoby przeanalizować na przykładzie wyodrębnionych wyżej trzech grup konsumentów, z których każda została wprowadzona w błąd na innym etapie.

Konsumenci, którzy mogli nie mieć świadomości abuzywności pierwotnych postanowień umowy, stanowią grupę, która w zasadzie została wprowadzona w błąd od samego początku, gdyż po otrzymaniu informacji o zmianie TPiO od Banku, mogła przyjąć że taka zmiana jest dopuszczalna a tym samym skuteczna. Tym samym nie byli w stanie skorzystać ani z zarzutu niezwiązania postanowieniem abuzywnym, ani też nie posiadali wiedzy, że Bank takich postanowień nie może zmienić. Ta grupa zatem otrzymawszy taką

informację, składając wniosek o wystawienie Zaświadczeń mogła ponieść koszty pobrane w sposób nieuzasadniony.

Druga grupa konsumentów, tj. takich, którzy mieli świadomość abuzywności pierwotnych postanowień, ale nie byli świadomi skutków, tj. mogli nie wiedzieć, iż mogą skorzystać z zarzutu niezwiązania takim abuzywnym postanowieniem i również była wprowadzona w błąd na wczesnym etapie. Konsumentów bowiem mogli nie być w stanie skorzystać ani z zarzutu niezwiązania postanowieniem abuzywnym, ani też nie posiadali wiedzy, że Bank takich postanowień nie może zmienić. Ta grupa zatem otrzymawszy taką informację, składając wniosek o wystawienie Zaświadczeń również mogła ponieść koszty pobrane w sposób nieuzasadniony.

Ostatnia grupa to konsumenci, którzy wprawdzie byli świadomi abuzywności pierwotnie zakwestionowanych przez Prezesa UOKiK postanowień we wzorcach i jej skutków, lecz nie mieli wiedzy, że takich postanowień Bank nie może skutecznie zmienić, a zatem i ta grupa została wprowadzona w błąd w zakresie skuteczności i prawidłowości zmiany postanowień TPiO przez Bank, poprzez przesłanie przez Bank ww. informacji o zmianie.

Wprowadzenie w błąd wszystkich ww. grup następowało także poprzez przekazywanie przez Bank w przesyłanej konsumentom informacji, iż konsument może wypowiedzieć umowę w terminie 14 lub 30 dni od dnia otrzymania informacji o zmianie TPiO i wypowiedzenie, a do czasu upływu terminu na złożenie przez Kredytobiorcę oświadczenia o wypowiedzeniu umowy kredytu, jak również w czasie trwania okresu wypowiedzenia, obowiązuje Tabela prowizji i opłat w jej dotychczasowej wersji.

Korespondencja kierowana do konsumentów z informacją o przeprowadzonych zmianach miała na celu utwierdzenie zatem konsumentów w przekonaniu, iż wnioski o wystawienie Zaświadczeń nadal podlegają opłatom według stawek ustalonych przez Bank. Należy zatem uznać, że informacja przekazywana przez Bank była informacją nieprawdziwą w zakresie informowania konsumentów o możliwości zmiany opłat przez Bank oraz w zakresie obowiązywania dotychczasowych stawek za te wnioski do momentu upływu terminu na złożenie wypowiedzenia umowy przez konsumenta.

Informacje przedstawione przez Bank, w pismach przesyłanych do konsumentów, związane ze zmianą postanowień umów o kredyt hipoteczny denominowany do waluty obcej wprowadzały konsumentów w błąd, gdyż nie jest dozwolone dokonywanie w ww. zakresie takich jednostronnych zmian postanowień umownych o charakterze abuzywnym przez przedsiębiorcę w czasie trwania okresu, na jaki umowy zostały zawarte.

Wskazać w tym miejscu należy, iż, w ocenie Prezesa UOKiK, przesłanie do konsumentów informacji co do możliwości jednostronnej zmiany TPiO w związku z zamiarem wprowadzenia do ww. dokumentów postanowień umownych odnoszących się do zmiany sposobu lub wysokości pobieranych opłat, uznanych przez Prezesa UOKiK za niedozwolone, stanowiło przekazanie konsumentom nieprawdziwej informacji.

W ocenie Prezesa UOKiK, Bank nie jest uprawniony do takiej jednostronnej zmiany wykonywanych umów. Może to negatywnie wpłynąć na ochronę przysługującą konsumentom z tytułu art. 385¹ § 1 kc - oraz na wynikające z niego uprawnienia dla klientów Spółki.

Na marginesie należy podkreślić, iż w ramach niniejszego postępowania Prezes UOKiK nie weryfikuje nowej treści postanowień, które Spółka zamierzała wdrożyć do wykonywanych umów, pod kątem ich abuzywnego charakteru, mimo, iż Spółka wskazywała że dokonała obniżki opłat na korzyść konsumentów. Nie będzie to przedmiotem rozważań w niniejszej sprawie.

W analizowanej sprawie zakres planowanych zmian dokonywanych przez Bank dotyczył zmiany sposobu ustalania wysokości m. in. opłat za Zaświadczenia wydawane przez Bank, a które w tym właśnie zakresie mają charakter niedozwolony, a więc - zgodnie z art. 385¹ kc - są nieskuteczne względem konsumentów. Abuzywność tych klauzul została potwierdzona przez Prezesa UOKiK w decyzji nr DOZIK-9/2020 z dnia 3 sierpnia 2020 r., co szerzej zostało opisane w części dotyczącej ustaleń faktycznych.

Nieprawdziwa informacja o możliwości zmiany postanowień niedozwolonych

W celu wykazania wprowadzającego w błąd charakteru stosowanej przez Bank praktyki i przekazywania przezeń informacji nieprawdziwej należy przedstawić dwa zagadnienia obrazujące tło prawne tej praktyki. Należy wskazać na **skutek stosowania niedozwolonego postanowienia umownego dla konsumentów oraz orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości UE, (dalej: TSUE) które wypracowało stanowisko, że postanowienie niedozwolone nie może zostać zmienione względem konsumentów w drodze jednostronnego oświadczenia przedsiębiorcy.**

Na wstępie tych rozważań wskazać należy, iż **stosowanie we wzorcu umowy postanowienia niedozwolonego ma ten skutek, iż nie wiąże ono konsumenta od początku trwania umowy z nim zawartej.** Wynika to z przepisu art. 385¹ §1 kc, który wprost stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jest to klauzula generalna, która określa przesłanki umożliwiające stwierdzenie, iż postanowienie umowne kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. Przedmiotowy przepis stanowi implementację do polskiego porządku prawnego art. 3 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG (dalej: **Dyrektywa**)²⁶. Rozwinięciem tego przepisu - który również zawiera swoje odniesienie w art. 385¹ § 1 i 2 kc - jest art. 6 ust. 1 ww. Dyrektywy, zgodnie z którym „Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z

26 Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. U. L 095, 21/04/1993 P. 0029 - 0034).

konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków.”

W związku z powyższym wskazać w tym miejscu należy, iż postanowienie niedozwolone „nie wiąże” konsumenta *ex tunc*. Oznacza to, że zarówno decyzja Prezesa UOKiK (wcześniej wyrok SOKiK) jak również orzeczenie sądu powszechnego w indywidualnej sprawie mają charakter **wyłącznie deklaratoryjny**. Nie kreuja tym samym naruszenia dobrych obyczajów oraz rażącego naruszenia interesów konsumentów, a jedynie potwierdzają ten stan, który istniał od początku zawarcia umowy. Postanowieniem niedozwolonym jest każde postanowienie, które spełnia przesłanki określone w art. 385¹ § 1 kc bez względu na to, czy stan ten potwierdzony został orzeczeniem sądowym lub decyzją Prezesa UOKiK. Należy zauważyć, że zgodnie z art. 385² kc oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy²⁷, gdyż to właśnie od tego momentu postanowienie nie wiąże konsumenta. Ma to daleko idące skutki, ponieważ czynności wykonane w oparciu o to postanowienie nie wiążą konsumenta, nawet jeżeli abuzywność samego postanowienia zostanie potwierdzona po ich dokonaniu²⁸.

Takie stanowisko potwierdza także orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości UE wskazując, że „warunek umowy uznany za nieuczciwy należy co do zasady uznać za nigdy nie istniejący, z tym skutkiem, że nie może on wywoływać skutków wobec konsumenta”²⁹. „W konsekwencji zgodnie z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 sądy krajowe są zobowiązane do zaniechania stosowania nieuczciwych warunków umownych, aby nie wywierały one, w braku sprzeciwu konsumenta, wiążących wobec niego skutków.”³⁰

Trybunał ten wielokrotnie już wypowiedział się na temat **konsekwencji stosowania przez przedsiębiorcę postanowień niedozwolonych w umowach zawieranych z konsumentami oraz następczej możliwości eliminowania niekorzystnych skutków z tego wynikających**. Z ugruntowanej linii orzeczniczej TSUE wynika, że „Z brzmienia rzeczonego art. 6 ust. 1 ww. Dyrektywy wynika zatem, że sądy krajowe są zobowiązane wyłącznie do zaniechania stosowania nieuczciwego warunku umownego, aby nie wywierał on obligatoryjnych skutków wobec konsumenta, przy czym nie są one uprawnione do zmiany jego treści. Umowa ta powinna bowiem w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiegokolwiek zmiany innej, niż wynikająca z uchylecia nieuczciwych warunków, o ile takie dalsze obowiązywanie umowy jest prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego³¹.” Podobnie Trybunał Sprawiedliwości wypowiedział się w tej kwestii w wyroku z 21 grudnia 2016 r. w sprawach połączonych C-154/15, C-307/15 i C-308/15 stwierdzając, że „do sądu krajowego należy wyłącznie i jedynie wykluczenie stosowania nieuczciwego warunku

²⁷ Vide: uchwała 7 Sędziów SN z dnia 20 czerwca 2018 r., sygn. akt: III CZP 29/17.

²⁸ K. Lehmann, *Eliminowanie postanowień niedozwolonych z wykonywanych umów o charakterze ciągłym w obrocie konsumenckim*, [w:] M. Czarnecka, T. Skoczny (red.) *Prawo konsumenckie w praktyce*, Warszawa 2016, s. 49-50.

²⁹ Vide: wyrok TSUE z 9 lipca 2020 r. sygn. akt: C-452/18, wyrok TSUE z dnia 29.04.2021 r. sygn. akt: C-19/20.

³⁰ Vide: wyrok TSUE z 9 lipca 2020 r. sygn. akt: C-452/18, wyrok TSUE z dnia 25 listopada 2020 r. sygn. akt: C-269/19, wyrok TSUE z dnia 29.04.2021 r. sygn. akt: C-19/20.

³¹ Wyrok TSUE z dnia 14 września 2012 r., sygn. akt C-618/10, pkt. 65, w sprawie Banco Español de Crédito SA v. Joaquínowi Calderónowi Caminie; wyrok TSUE z dnia 30 maja 2011 r., sygn. akt C-488/11, pkt. 57, w sprawie Dirk Frederik Asbeek Brusse, Katarina de Man Garabito v. Jahani BV.

umownego, tak aby nie mógł on wywoływać wiążącego skutku wobec konsumenta, przy czym ów sąd nie jest uprawniony do zmiany treści tego warunku.”

Trybunał wypowiedział się przy tym również o sytuacji związanej z możliwością jednostronnej ingerencji przez sąd orzekający w sprawie (w ramach kontroli incydentalnej) w treść umowy łączącej strony sporu. Stwierdził on, że „*gdyby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w takich umowach, takie uprawnienie mogłoby zagrażać realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 dyrektywy 93/13. Uprawnienie to przyczyniłoby się bowiem do wyeliminowania zniechęcającego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez zwykły brak stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów, ponieważ nadal byłiby oni zachęceni do stosowania rzeczonych warunków, wiedząc, że nawet gdyby miały one być unieważnione, to jednak umowa mogłaby zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy, tak, aby zagwarantować w ten sposób interes rzeczonych przedsiębiorców*³²”. Wyżej przywołane orzecznictwo jednoznacznie przesądza, że umowa, w której jedno z jej postanowień ma charakter abuzywny, łączy strony w pozostałej części, o ile wykonywanie takiego kontraktu jest faktycznie możliwe. Tym samym, możliwe jest uznanie przez sąd w ramach rozstrzygnięcia sporu w indywidualnej sprawie, że umowa taka nie może być wykonywana w wyniku usunięcia spornego postanowienia, co w ostateczności może doprowadzić do całkowitego jej unieważnienia, o ile byłoby to z korzyścią dla konsumenta³³.

Stanowisko takie potwierdza także polskie sądownictwo. Dla przykładu Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 14 grudnia 2017 r. stwierdził, że *eliminacja z umowy abuzywnych postanowień ma ten skutek, że umowa nadal obowiązuje, z pominięciem tychże postanowień, jak też, że brak jest podstaw do zastąpienia powstałej w umowie luki innymi regulacjami. (...). W polskim systemie prawnym nie ma też przepisu o charakterze dyspozytywnym, który mógłby zastąpić zakwestionowane postanowienia umowy stron (brak też przesłanki realizowania interesu konsumenta przez takie zastąpienie)*³⁴.

Podobnie w wyroku z dnia 30 sierpnia 2018 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku również opowiedział się za poglądem, że niedopuszczalna jest modyfikacja postanowienia uznanego za abuzywne lub zastąpienie go innym. W uzasadnieniu podkreślono, że *dyrektywa 93/13 sprzeciwia się modyfikacji przez sąd treści umowy w taki sposób, aby wyeliminować abuzywność kontrolowanego postanowienia*³⁵.

Już w uchwale z dnia 29 czerwca 2007 r. Sąd Najwyższy wyraził pogląd, zgodnie z którym „*w świetle art. 385¹ 1 i 2 k.c. ingerencja sądu w treść stosunku umownego łączącego strony ma charakter negatywny. Określenie zakresu uznania określonych postanowień za niedopuszczalne powinna uwzględniać, że powołany przepis art. 385 § 2 k.c. wyklucza*

³² Wyrok TSUE C-618/10, pkt. 69; wyrok TSUE C-488/11, pkt 58; wyrok TSUE z dnia 30 kwietnia 2014 r., sygn. akt C-26/13, pkt 79, w sprawie Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai v. OTP Jelzálogbank Zrt.

³³ Wyrok TSUE z dnia 15 marca 2012 r., sygn. akt C-453/10, pkt 35-36 w sprawie Jana Pereničová i Vladislav Perenič v. SOS financ spol. s r. o.

³⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 14 grudnia 2017 r., sygn. akt: I ACa 447/17;

³⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 sierpnia 2018 r., sygn. akt: I ACa 316/18;

odwołanie się do art. 56 k.c. jako instrumentu uzupełnienia treści stosunku umownego. Ingerencja sądu w strukturę praw i obowiązków stron wynikających z umowy nie może doprowadzić do zwichnięcia równowagi kontraktowej. Osłabiłoby to bowiem znaczenie umowy.”³⁶

Jak wynika ze stanowiska Sądu Najwyższego w wyroku z 14 lipca 2017 r. oraz przywołanego tam orzecznictwa (...), w pewnych sytuacjach możliwe jest „zastąpienie nieuczciwego postanowienia umowy przepisem o charakterze dyspozytywnym lub nawet innym sposobem wypełnienia luki w umowie, jednakże dopuszczalne jest to tylko w sytuacji, gdy pozostawienie luki prowadziłoby do upadku całej umowy i przez to zagrażało interesom konsumenta, narażając go na konieczność natychmiastowego zwrotu całego kredytu”³⁷.

Z przedmiotowej analizy wynika zatem, że zmiana abuzywnego postanowienia umownego nie jest - co do zasady - dopuszczalna, chyba że zrobi to sąd i dotyczy to tylko możliwości zastosowania przepisu krajowego o charakterze dyspozytywnym. W polskich regulacjach prawnych z zakresu prawa bankowego - w art. 110 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe wskazano iż „*Bank może pobierać przewidziane w umowie prowizje i opłaty z tytułu wykonywanych czynności bankowych oraz opłaty za wykonywanie innych czynności (...)*”. Jednakże ww. przepis nie ustala wysokości tych opłat. Należy zatem stwierdzić, iż nie ma przepisu, który zezwalałby Bankowi na pobieranie z woli ustawodawcy opłat za zaświadczenia w określonej wysokości. Nie ma zatem przepisu o charakterze dyspozytywnym, który mógłby zostać inkorporowany wprost do umowy kredytu zamiast zakwestionowanych postanowień abuzywnych w przypadku ustalenia niewiążącej mocy dotychczas stosowanych postanowień o charakterze abuzywnym. Jak wskazał Trybunał „*zastąpienie nieuczciwego warunku przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym jest bowiem zgodne z celem art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG, ponieważ zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przepis ten zmierza do zastąpienia ustanowionej w umowie równowagi formalnej między prawami i obowiązkami stron równowagą rzeczywistą, pozwalającą na przywrócenie równości tych stron bez konieczności unieważnienia wszystkich umów zawierających nieuczciwe warunki*”³⁸.

Mając powyższe rozważania na uwadze, Prezes UOKiK stoi na stanowisku, że ani podmiot, który rozpatruje sprawę w ramach trybu kontroli abstrakcyjnej, ani sąd rozpatrujący sprawę w ramach kontroli incydentalnej, ani sam przedsiębiorca w ramach samokontroli nie jest upoważniony do dokonania jednostronnej modyfikacji umów o charakterze ciągłym zawartych w oparciu o wzorzec umowny, w którym znajduje się kwestionowane postanowienie o charakterze abuzywnym poprzez zastąpienie go inną klauzulą. W konsekwencji zatem zmianę postanowień obejmującą zmianę przez Bank stawek za wydawanie zaświadczeń w Tabeli prowizji i opłat należy uznać nieuprawnioną.

W tym miejscu nie może ująć uwadze, iż w momencie, w którym Bank komunikował klientom analizowane zmiany warunków umownych prowadzone było względem niego

³⁶ Uchwała SN z dnia 29 czerwca 2007 r., sygn. akt: III CZP 62/07.

³⁷ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017, sygn. akt: II CSK 803/16.

³⁸ Wyrok TSUE C-26/13, pkt 82.

postępowanie w sprawie uznania postanowień umów za niedozwolone, które dotyczyło tych klauzul umownych, które Spółka zdecydowała się jednostronnie zmienić (w jej ocenie skutecznie). W tym względzie Prezes UOKiK wydał następnie decyzję DOZIK w przedmiocie uznania ich za niedozwolone (sygn. akt: DOZIK-611-7/18/MF/KW). Zakwestionowane przez Prezesa UOKiK w decyzji DOZIK klauzule niedozwolone dotyczyły sposobu pobierania przez Bank opłat za sporządzanie Zaświadczeń do udzielonego kredytu. Wysokość opłaty uzależniona była od rodzaju zaświadczenia oraz okresu, jakiego zaświadczenie/oświadczenie miało dotyczyć i rosła wraz z każdym kolejnym rokiem bądź z każdym kolejnym rozpoczętym 12-miesięcznym okresem. Postanowienia te przyznawały zatem Bankowi uprawnienie do kształtowania opłaty - poprzez przyjęty przez Bank mechanizm jej ustalania, prowadzący w konsekwencji do jej multiplikacji - na bardzo wysokim poziomie.

Powyższa decyzja nie jest jeszcze prawomocna, wszakże potwierdzona została wyrokiem SOKiK z dnia 12 października 2022 r. (sygn. akt: XII Ama 84/20), w którym to wyroku Sąd oddalił odwołanie Powoda i uznał zakwestionowane decyzją DOZIK postanowienia za niedozwolone.

Niemniej jednak, Bank powinien potraktować analizowane postanowienia - z uwagi na to, że spełniają cechy postanowień wskazanych w art. 385¹ kc - jako bezskuteczne w stosunku do konsumentów z mocy prawa i od samego początku (czyli od zawarcia umów), a w konsekwencji traktować je tak, jakby ich nie było w umowach zawartych z kredytobiorcami.

Klauzule niedozwolone, o których mowa w decyzji DOZIK nie wiążą i nie wiązały konsumentów od samego początku, tj. od momentu zawarcia przez nich umów o kredyt hipoteczny, a więc należy je uznać za niebyłe. Takie stanowisko prezentowała doktryna przed zmianą przepisów w zakresie abuzywności klauzul, gdy abuzywność była badana przez Sąd Okręgowy w Warszawie XVII Wydział Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Jak wskazano w doktrynie *„samo stwierdzenie abuzywności badanej klauzuli wzorca, będące przesłanką orzeczenia o zakazie jej wykorzystywania, jest deklaratoryjne w tym sensie, iż sąd na podstawie kryteriów wskazanych w art. 385¹ i art. 385³ k.c. ustala, że kontrolowane postanowienie wzorca zawiera treści niedozwolone i dopiero po skonstatowaniu tej okoliczności może zakazać wykorzystywania abuzywnej klauzuli ze skutkiem erga omnes.”*³⁹ Orzeczenia SOKiK miały charakter deklaratoryjny, tak jak w aktualnym stanie prawnym charakter deklaratoryjny mają decyzje Prezesa UOKiK w tym zakresie. **Potwierdzają one zatem abuzywność danego postanowienia trwającą nie od daty wydania decyzji, lecz ale od samego początku, tj. od zamieszczenia danej klauzuli we wzorcu i rozpoczęcia stosowania tego wzorca wobec konsumentów.**

Nadmienić należy, że nowe postanowienia, które Spółka zamierzała wprowadzić do wykonywanych umów, dotyczą tych samych zagadnień i nie ma tu znaczenia fakt, że nowe opłaty są zmniejszone. Na marginesie jedynie należy po raz kolejny wskazać, że nowe brzmienie tych klauzul, które miały zacząć obowiązywać od 7 października 2019 r. nie było

³⁹ M. Bednarek, *Wzorce umów w prawie polskim*, 2005, Legalis.

przez Prezesa UOKiK oceniane pod kątem abuzywności tych postanowień, gdyż w ocenie Prezesa UOKiK, nie stały się częścią wykonywanych umów zawieranych z konsumentami.

Istota problemu sprowadza się więc do dokonania przez Bank zamiany postanowień abuzywnych, nowymi postanowieniami dotyczącymi tych samych kwestii. Jak już wyżej wskazano, nie jest dozwolone, aby przedsiębiorca wprowadzał w sposób jednostronny - w ramach wykonywanego kontraktu - tego typu rozwiązania, np. poprzez zmianę postanowienia umownego, które spełnia przesłanki wskazane w 385¹ § 1 kc.

Powyższego stanu nie może zmienić również żadna przesłanka zamieszczona w umownej klauzuli modyfikacyjnej, (a za takie należy uznać klauzule modyfikacyjne zawarte w Regulaminie Kredytowym dla konsumentów DB oraz w Regulaminie działalności kredytowej Deutsche Bank Polska S.A., które opisano w ustaleniach faktycznych), która w zakresie możliwego skutku pozwalałaby na takie działanie ze strony przedsiębiorcy. Tego typu postanowienie jest z mocy prawa bezskuteczne jako naruszające zasadę określoną w art. 385¹ § 1 kc oraz art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13⁴⁰. Oznacza to, że przesłanki organizacyjne i ekonomiczne, na które wskazał Bank⁴¹ jako podstawę zmiany wskazanych w sentencji postanowień umownych - w zakresie *strice* dotyczącym abuzywności - nie mogą stanowić podstawy do zmiany postanowień abuzywnych na inne, przez siebie ustalone z uwagi na okoliczności prawne wskazane powyżej. Zmiany tej zatem nie można uznać za skutecznie wprowadzoną opierając się na przesłankach zawartych w umownej klauzuli modyfikacyjnej.

Działanie Banku mogło powodować po stronie konsumentów trudności w dokonaniu oceny zmiany postanowień TPiO pod kątem ich ewentualnej abuzywności i skutków z tego wynikających (czy to w zakresie poniesionych już opłat i prowizji, czy też proponowanych zmian), a tym samym utrudniać skorzystanie przez nich z uprawnień, przysługujących na podstawie art. 385¹ § 1 kc, który ustanawia brak związania konsumenta postanowieniami abuzywnymi. Tym samym uznać należy, iż wprowadzało to konsumentów w błąd, co do dalszych możliwości niestosowania warunków umownych, które mają charakter abuzywny. Takie działanie Banku wprowadzało konsumentów w błąd co do możliwości podniesienia przez konsumentów zarzutu braku związania niedozwolonym postanowieniem, a w efekcie uchylenia się od obowiązku uiszczenia opłaty bądź prowizji wynikającej z niedozwolonego postanowienia. Konsumentom mogli nie mieć świadomości, że mają taką możliwość. Dezinformacja ze strony Banku mogła spowodować, że konsumenci mogli uiszczać opłaty według zmienionych - w ocenie Banku - stawek. Ponadto Bank przedstawiając klientom informację o zmianach w Tabelach prowizji i opłat dla kredytów hipotecznych denominowanych do waluty obcej (z możliwością jedynie wypowiedzenia umowy we wskazanym terminie) zmierzał do wymuszenia na nich ponoszenia opłat za wydanie zaświadczeń w nowej wysokości. Działanie takie nie jest dopuszczalne, gdyż Bank nie powinien podejmować jednostronnych działań, które narzucałyby konsumentom

⁴⁰ M. Namysłowska i T. Skoczny, *Możliwość i sposoby eliminacji z obrotu prawnego postanowień umownych uznanych przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za abuzywne*, ekspertyza naukowa Centrum Studiów Antymonopolowych i Edukacyjnych sporządzona na zlecenie Związku Banków Polskich, s. 24-25, dostęp: https://www.cars.wz.uw.edu.pl/tresc/badania/07/Expertyza_naukowa_dla_ZBP.pdf.

⁴¹ Vide: przywołane stanowisko Banku na stronie 4 przedmiotowego postanowienia, przedstawione przez Bank w piśmie z dnia 26 października 2020 r.

rozwiązania, które są niezgodne z duchem Dyrektywy Rady 93/13/EWG i stanowiąby próbę obejścia skutków (względem przedsiębiorcy) stosowania postanowień abuzywnych.

Reasumując, należy stwierdzić, iż Bank nie był uprawniony do dokonania jednostronnej zmiany TPiO i wprowadzenia do umowy łączącej strony nowych postanowień umownych, nawet obniżających te prowizje czy opłaty. Działanie takie - w ocenie Prezesa UOKiK - może nastąpić wyłącznie na skutek złożenia zgodnego oświadczenia woli przez strony umowy, tj. przez konsumenta oraz Bank, w formie m. in. aneksu, który będzie miał charakter dobrowolnego porozumienia. W związku z tym, że Bank zamierzał jednostronnie zmienić wysokość tych opłat należy uznać tą zmianę za nieskuteczną i prowadzącą do sytuacji, w której kwestionowane decyzją DOZiK klauzule niedozwolone dotyczące ustalonej opłaty nie powinny wiązać konsumentów a przy braku dyspozytywnego przepisu w tym zakresie, doprowadziło do sytuacji, w której Bank nie powinien pobierać żadnych opłat za wydawane zaświadczenia.

W pismach informujących o planowanych zmianach, Deutsche Bank przekazywał także konsumentom informację, że wypowiedzenie staje się skuteczne z upływem 14 bądź 30 dni od złożenia Bankowi oświadczenia Pożyczkobiorcy a do czasu upływu terminu na złożenie oświadczenia o wypowiedzeniu umowy pożyczki, jak również w czasie trwania okresu wypowiedzenia, obowiązuje Tabela prowizji i opłat w dotychczasowej wersji.

W związku z powyższym, zauważyć należy, iż informacja przekazywana konsumentom przez Bank, iż do czasu upływu terminu wypowiedzenia lub terminu na złożenie wypowiedzenia obowiązuje Tabela prowizji i opłat w dotychczasowej wysokości również wprowadza konsumentów w błąd. Jest to bowiem informacja niezgodna z przyjętą w orzecznictwie, a potwierdzoną w doktrynie prawa konsumenckiego koncepcją, zgodnie z którą postanowienie niedozwolone nie wiąże konsumenta *ex tunc* - a więc od samego początku, czyli od podpisania umowy. Przedsiębiorca zatem nie może ustalać innego czasu obowiązywania takich postanowień, niż jest to wskazane w obowiązujących przepisach.

Reasumując, opisane wyżej działania informacyjne Banku wprowadzały konsumentów w błąd. Zdaniem organu ochrony konsumentów, zasady uczciwości i rzetelności kupieckiej przy wykonaniu umów powinny uwzględniać również interes konsumentów, a przynajmniej go nie naruszać. Działania przedsiębiorcy nie powinny dążyć do ograniczenia nabytych praw słabszej strony kontraktu i nie mogą uniemożliwiać mu ochrony przewidzianej przepisami prawa (np. w zakresie możliwości wykonywania umowy bez postanowień abuzywnych).

Zniekształcenie zachowania rynkowego przeciętnego konsumenta w związku z możliwościami podejmowania decyzji dotyczącej umowy

Informacje przedstawione przez Bank, w pismach przesyłanych do konsumentów, związane ze zmianą postanowień umów o kredyt hipoteczny denominowany do waluty obcej mogły wprowadzać konsumentów w błąd, gdyż nie jest dozwolone dokonywanie w ww. zakresie takich jednostronnych zmian postanowień umownych o charakterze abuzywnym

przez przedsiębiorcę w czasie trwania okresu, na jaki zostały zawarte umowy. W ocenie Prezesa UOKiK, działanie polegające na informowaniu konsumentów o wprowadzeniu do wykonywanych umów analizowanych w niniejszym postępowaniu zmian, pod warunkiem niewypowiedzenia jej postanowień przez słabszą stronę umowy (konsumenta), **prowadzi do zaburzenia zachowań rynkowych przeciętnego konsumenta w trakcie trwania umowy, gdyż może implikować w jego świadomości błędne przekonanie o zgodnym z prawem działaniu Banku i dopuszczalności dokonania w umowie takich zmian, co z kolei może wpływać na sposób postrzegania przez niego rzeczywistej treści umowy łączącej go ze Spółką,** a w konsekwencji może mieć wpływ na sposób dalszego wykonywania przez niego umowy kredytowej, w tym również korzystania z uprawnień przewidzianych w przepisach prawa, tj. możliwości skorzystania z braku wiążącej mocy klauzul niedozwolonych i braku konieczności zapłaty na rzecz Banku opłat za wydawane przez Bank Zaświadczenia dotyczące kredytu w nowej wysokości.

Ponadto informacja, iż do czasu upływu terminu wypowiedzenia lub terminu na złożenie wypowiedzenia obowiązuje Tabela prowizji i opłat w dotychczasowej wysokości również wprowadza konsumentów w błąd. Jest to bowiem informacja niezgodna z przyjętą w doktrynie a potwierdzoną w orzecznictwie prawa konsumenckiego koncepcją, zgodnie z którą postanowienie niedozwolone nie wiąże konsumenta *ex tunc* - a więc od samego początku, czyli od podpisania umowy. Przedsiębiorca zatem nie może ustalać innego czasu obowiązywania takich postanowień, niż jest to wskazane w obowiązujących przepisach.

Tym samym w przedmiotowej sprawie decyzje podejmowane przez przeciętnego konsumenta dotyczące umowy, których bez zachowania Spółki by nie podjął, mogą polegać na uiszczaniu przez konsumentów opłat za wydawane przez Bank Zaświadczenia/ oświadczenia dotyczące posiadanego w kredytu w ramach opłaty bezpodstawnie narzuconej przez Bank. W przypadku bowiem zetknięcia się konsumentów z postanowieniami regulującymi wysokość opłat, a które to postanowienia mają charakter niedozwolony z powodu zastosowanego mechanizmu naliczania danej opłaty, konsumenci mogli skorzystać z zarzutu niezwiązania postanowieniem o charakterze niedozwolonym i nie uiszczać tej opłaty. Z uwagi na zastosowaną praktykę Banku wprowadzającą zmianę w postaci nowej wysokości opłat - konsument mógł pozostawać w przekonaniu, iż po zmianie TPiO obowiązują nowe stawki opłat za Zaświadczenia np. dotyczące historii spłat kredytu, które powinien uiścić, by uzyskać takie zaświadczenie, zamiast zakwestionować niedozwolony charakter pierwotnych opłat i nie uiszczać żadnej opłaty.

Jak już wyżej wskazano, przeciętny konsument w niniejszej sprawie to konsument, który nie ma świadomości, że Bank nie może zmieniać abuzywnego postanowienia, a więc konsument taki nie jest w stanie prawidłowo ocenić skutków takich zmian. Nie może zatem podjąć swobodnej i świadomej decyzji rynkowej odnośnie do dalszych swoich działań po otrzymaniu pisma o zmianach postanowień abuzywnych od Banku. Jego decyzje rynkowe będą zatem zniekształcone informacjami przekazanymi przez Bank.

Nadmienić także należy, iż przy podjęciu przez konsumenta decyzji o pozostaniu dalej stroną umowy łączącej go ze Spółką na zmienionych warunkach, Bank uzyskiwał w takim przypadku uprzywilejowaną pozycję względem konsumentów, gdyż wbrew przepisom

prawa i przy braku świadomie wyrażonej zgody konsumentów, następowało dostosowanie warunków umownych do aktualnej strategii rynkowej Deutsche Banku.

W sytuacji nieskorzystania przez konsumenta z prawa do wypowiedzenia umowy - możliwość oddziaływania konsumenta na arbitralną decyzję Spółki o zmianie postanowień umowy jest iluzoryczna, gdyż nie posiada on realnej możliwości negocjowania zmienionych tak postanowień umowy. Nie może również wyrazić sprzeciwu co do wdrożenia do obowiązującej go umowy wskazanych w piśmie od Banku postanowień umownych i jednocześnie wykonywać umowę bez postanowień dot. opłat, które są abuzywne.

Mając na względzie powyższe rozważania należy stwierdzić, iż Spółka informując konsumentów o jednostronnej zmianie postanowień umów o kredyt hipoteczny denominowany do waluty obcej, w postaci zmian postanowień dotyczących wysokości opłat i prowizji za Zaświadczenia wystawiane na wniosek konsumentów przez Bank, m.in. dotyczących historii spłaty rat etc., rozpowszechniała informacje nieprawdziwe z uwagi na brak dopuszczalności takiej ingerencji w aktualnie wykonywane umowy, a przez to wprowadzała konsumentów w błąd, co w konsekwencji tej zmiany stanowi nieuczciwą praktykę rynkową określoną w art. 5 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 upnr.

Zaniechanie praktyki

Zgodnie z art. 27 uokik, w przypadku zaniechania stosowania przez przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, jednocześnie stwierdzając zaniechanie jej stosowania.

Prezes UOKiK stwierdził zaniechanie stosowania praktyki opisanej w pkt I rozstrzygnięcia niniejszej decyzji w dniu 18 września 2019 r. Z uwagi bowiem na to, że charakter zarzutu wskazuje na „rozpowszechnianie informacji”, o określonej treści poprzez przesłanie do konsumentów informacji o jednostronnych zmianach postanowień umowy, a do tej czynności doszło w dniu 17 września 2019 r. (tj. w dniu wysłania korespondencji do kredytobiorców), to jako datę zaniechania wskazanej praktyki należy uznać następnny dzień po tej czynności. Należy przy tym wskazać, iż zaniechanie stosowania praktyki jest czymś innym, niż skutek jej oddziaływania na wszystkich kredytobiorców, którzy są lub byli powiązani ze Spółką umową kredytową, której załączniki zostały wskazane w sentencji niniejszej decyzji. Skutki stosowania praktyki są bowiem widoczne po dzień dzisiejszy, gdyż klienci nie zostali poinformowani, o tym, że analizowana zmiana warunków umownych wskazana w korespondencji do nich kierowanej była nieskuteczna. W dalszym ciągu mogą więc być w błędzie co do jej rzekomego wpływu na treść łączących strony warunków umownych.

C. Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów formułuje definicję negatywną pojęcia zbiorowego interesu konsumentów, stwierdzając w art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. W świetle art. 1 ust. 1 wyżej przywołanej ustawy

należy przyjąć, że ze zbiorowymi interesami konsumentów mamy do czynienia wówczas, gdy działania przedsiębiorcy są powszechne i mogą dotknąć każdego potencjalnego konsumenta będącego kontrahentem przedsiębiorcy. Przedmiotem ochrony nie są zatem interesy indywidualnego konsumenta lub grupy indywidualnych konsumentów, ale wszystkich - aktualnych lub potencjalnych klientów - traktowanych jako grupa uczestników rynku zasługująca na szczególną ochronę⁴².

Stanowisko to potwierdzone zostało w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu jednego z wyroków stwierdził, iż: „*nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy antymonopolowej można wszczynać tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczby potencjalnych konsumentów*”⁴³.

W ocenie Prezesa UOKiK, zakwestionowane w przedmiotowej decyzji zachowanie Spółki godziło w zbiorowe interesy konsumentów. Stroną umowy zawieranej przez Bank jest określony krąg podmiotów, wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów za pomocą wspólnego dla nich kryterium, jakim jest zawarta umowa o kredyt hipoteczny. Jednocześnie podkreślić należy, że w tym kręgu mógł być każdy konsument, który zdecydowałby się zawrzeć umowę z przedsiębiorcą.

Nie ulega wątpliwości, że działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów wtedy, gdy wywołuje negatywne skutki w sferze ich praw i obowiązków. Natomiast przez interes zbiorowy należy rozumieć interes dotyczący konsumentów jako określonej zbiorowości. Dla stwierdzenia godzenia w zbiorowe interesy konsumentów istotne jest ustalenie, że konkretne działanie przedsiębiorcy nie ma ściśle określonego adresata, lecz jest kierowane do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów. Jak podnosi się w doktrynie, w pojęciu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów mieści się także działanie przedsiębiorcy skierowane wprawdzie do oznaczonych (zindywidualizowanych) konsumentów, o ile przy tym konsumentów tych łączy jakaś wspólna cecha rodzajowa. Wówczas bowiem poszkodowana zostaje pewna grupa konsumentów, nie będąca jedynie - z punktu widzenia przedsiębiorcy stosującego daną praktykę - zbiorowością przypadkowych jednostek, lecz stanowiąca określoną i odrębną kategorię konsumentów, reprezentującą w znacznym stopniu wspólne interesy. Należy zatem przyjąć, że zbiorowy interes konsumentów nie musi odnosić się do nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zindywidualizować, gdyż brak indywidualizacji nie sprzeciwia się możliwości wyodrębnienia kategorii bądź zbioru konsumentów o pewnych cechach. Oznacza to, że nie liczba faktycznych, potwierdzonych naruszeń, ale przede wszystkim ich charakter, a w związku z tym możliwość (choćby tylko potencjalna) wywołania negatywnych skutków wobec określonej zbiorowości przesądza o naruszeniu zbiorowego interesu. Jak słusznie uznał Sąd Najwyższy w swoim rozstrzygnięciu „*przedmiotem ochrony nie jest indywidualny*

⁴² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lipca 2008 r., sygn. akt VI ACa 306/08, a także T. Skoczny, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów Komentarz*, Warszawa 2009, s. 962.

⁴³ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2003 r., sygn. akt I CKN 504/01.

interes konsumenta, ani suma interesów indywidualnych konsumentów, lecz interes zbiorowy. Zbiorowy to «odnoszący się do pewnej grupy osób lub zbioru rzeczy, właściwy jakiemuś zbiorowi, złożony z wielu jednostek, składający się na jakiś zbiór; gromadny, kolektywny, wspólny». Gramatyczna wykładnia pojęcia praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów prowadzi do wniosku, że chodzi o zachowanie przedsiębiorcy, które godzi w interesy grupy osób stanowiących określony zbiór⁴⁴». Ponadto Sąd ten wskazał, że „praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest bowiem takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy”. Stanowisko to jest szeroko popierane w najnowszym orzecznictwie⁴⁵.

W niniejszej sprawie Prezes UOKiK przyjął, że doszło do naruszenia praw licznej zbiorowości konsumentów. Organ ochrony konsumentów, podejmując rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie, nie opierał się zatem na indywidualnych przypadkach przedstawianych przez konsumentów, a wziął pod uwagę działania Spółki odnoszące się do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów będących stronami umowy kredytu hipotecznego z Bankiem. Na praktykę Spółki mógł być narażony każdy konsument, będący sygnatariuszem umowy. Bezprawne działanie przedsiębiorcy nie dotyczyło bowiem interesów poszczególnych osób, lecz szerokiego kręgu usługobiorców, których sytuacja była identyczna i wspólna dla całej, licznej grupy kredytobiorców Deutsche Banku. Wobec tego zachowanie Spółki mogło wywołać, czy wywoływało niekorzystne następstwa w odniesieniu do każdego z tych konsumentów, a nie jedynie wobec określonego konsumenta i zagrażało interesom członków zbiorowości konsumentów⁴⁶.

Mając powyższe na względzie należy uznać, że również przesłanka dotycząca godzenia w zbiorowe interesy konsumentów została udowodniona w zakresie zarzutu z pkt I sentencji niniejszej decyzji.

Odniesienie się Prezesa UOKiK do stanowiska Banku przedstawionego po wszczęciu niniejszego postępowania

Bank podniósł, że w jego ocenie, brak jest podstaw do traktowania kwestionowanych postanowień tak, jakby zostały uznane za niedozwolone postanowienia umowne, a ponadto Bank wskazał, że wydana decyzja stwierdzająca postanowienia za niedozwolone nr DOZiK-9/2020 nie jest prawomocna. Bank nie zgadza się w całości z tą decyzją i przyjętą przez Prezesa UOKiK kwalifikacją. Bank złożył także wniosek o zawieszenie postępowania na podstawie art. 97 §1 pkt 4 kpa w zw. z art. 83 uokik do czasu prawomocnego zakończenia postępowania sądowego wszczętego w wyniku odwołania Banku od decyzji Prezesa UOKiK nr

⁴⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2008 r., sygn. akt III SK 27/07.

⁴⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 września 2013 r., sygn. akt VI ACa 67/13.

⁴⁶ Wyrok SOKiK z dnia 10 kwietnia 2014 r., sygn. akt XVII Ama 51/12.

DOZiK-9/2020 z dnia 3 sierpnia 2020 r., toczącego się aktualnie przed Sądem Okręgowym w Warszawie - Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod sygn. akt: XVII AmA 84/20.

Nie można zgodzić się z twierdzeniami Banku, że nie można uznać kwestionowanych postanowień za postanowienia niedozwolone, gdyż Prezes UOKiK właśnie w decyzji nr DOZiK-9/2020 wypowiedział się co do abuzywnego charakteru zakwestionowanych postanowień a więc rozstrzygnięcie w tym przedmiocie już wystąpiło.

Natomiast kwestia braku przesłanek do zawieszenia postępowania zostanie omówiona w odrębnym punkcie dotyczącym odmowy zawieszenia postępowania administracyjnego. Zaznaczyć w tym miejscu należy, iż Prezes UOKiK nie ma formalnej możliwości prowadzenia w ramach jednego postępowania administracyjnego postępowania w sprawie badania abuzywności klauzul niedozwolonych we wzorcu oraz powiązanej z tym praktyki jednostronnej zmiany tych postanowień względem konsumentów, jak np. sąd w sprawie indywidualnej konsumenta w sporze z przedsiębiorcą - w której może w pierwszej kolejności orzec o abuzywności określonych postanowień we wzorcu umowy, a następnie rozstrzygnąć o dalszych roszczeniach konsumenta lub przedsiębiorcy w związku ze stwierdzeniem braku wiążącej mocy postanowień niedozwolonych lub ewentualnie nieważności umowy, jeśli bez abuzywnych postanowień nie będzie mogła być wykonywana. W takiej sytuacji takie orzeczenie będzie również nieprawomocne. Tym bardziej, iż w przedmiotowej sprawie obie kwestie nie mają charakteru jednoczasowego. Najpierw nastąpiła ocena abuzywności pierwotnie stosowanych przez Bank klauzul, a dopiero w następstwie tej oceny nastąpiła ich jednostronna zmiana, co jest kolejnym działaniem Banku. Obie sprawy leżą w kompetencjach tego samego organu, który proceduje zgodnie z przepisami w obu przypadkach. A następnie od obu decyzji przysługuje Deutsche Bank odwołanie do Sądu. Prawa przedsiębiorcy nie są w tej sytuacji w żadnej mierze ograniczone. Kluczowym argumentem jest w tej sprawie kwestia niedozwolonego charakteru postanowień *ex tunc*, a więc od samego początku ich zastosowania. Nie występuje tu zatem kolizja czasowa, iż postanowienie jest niedozwolone dopiero od momentu jego prawomocnego uznania za abuzywne.

W odniesieniu się do powyższego stanowiska Banku podkreślić ponownie należy, że za utrwalony w doktrynie i orzecznictwie należy uznać pogląd, że orzeczenie sądu stwierdzające abuzywność kwestionowanych postanowień (podtrzymujące decyzję Prezesa UOKiK w tym zakresie) ma jedynie charakter deklaratoryjny, tak jak wydana wcześniej decyzja Prezesa UOKiK w tym zakresie. Potwierdzają one zatem abuzywność danego postanowienia trwającą nie od daty wydania decyzji, lecz ale od samego początku, tj. od zamieszczenia danej klauzuli we wzorcu i rozpoczęcia stosowania tego wzorca wobec konsumentów. Tym samym **postanowieniem niedozwolonym jest każde postanowienie, które spełnia przesłanki określone w art. 385¹ § 1 kc bez względu na to, czy stan ten potwierdzony został orzeczeniem sądowym lub decyzją Prezesa UOKiK⁴⁷.**

⁴⁷ K. Lehmann, *Eliminowanie postanowień ...*, op. cit., s. 50.

Powyższe oznacza, że brak uprawnień do jednostronnej zmiany postanowień wskazanych w sentencji niniejszej decyzji nie wynika z faktu stwierdzenia przez Prezesa UOKiK abuzywnego charakteru pierwotnych postanowień dotyczących kosztów za wydawanie zaświadczeń, a z okoliczności, że przedmiotowe postanowienia spełniają cechy klauzul abuzywnych, o których mowa w art. 385¹ § 1 kc.

Bank wskazał także, że gdyby jednak hipotetycznie uznać, że zakwestionowane postanowienia nie określają głównego świadczenia, to również wówczas, w ocenie Banku, brak jest podstaw do kwestionowania dokonania przez Bank zmiany TPiO, gdyż Bank może je zmieniać, gdyż mamy do czynienia ze zobowiązaniem ciągłym, a zatem możliwość zmiany wynika z art. 384¹ kc a także dodatkowo możliwość zmiany TPiO miała swoją podstawę w klauzuli modyfikacyjnej przewidzianej w umowie kredytu.

Odnosząc się do powyższego poglądu, wskazać należy, iż przesądzający w niniejszej sprawie jest problem abuzywności zakwestionowanych postanowień. W takim bowiem przypadku, ani art. 384¹ kc. i charakter zobowiązania ciągłego, ani też istnienie klauzuli modyfikacyjnej nie stanowią zgodnej z prawem podstawy do zmiany takich postanowień. Prezes UOKiK stoi na stanowisku, iż jedyną drogą zmian zakwestionowanych postanowień abuzywnych w stosunkach z konsumentami, jest zaproponowanie im podpisania aneksu do umowy, a nie forma jednostronnej zmiany umowy. Istnienie klauzuli modyfikacyjnej przewidzianej w umowie kredytu uprawniającej do zmian nie ma zatem w takim przypadku znaczenia. Zgodnie z poglądem podzielanym przez Prezesa UOKiK, postanowień o charakterze abuzywnym nie można zmieniać w drodze jednostronnej zmiany, choćby zmiana ta dotyczyła zobowiązania ciągłego i choćby miały one swoją podstawę w klauzuli modyfikacyjnej przewidzianej w umowie kredytu. O niedopuszczalności zmian postanowień niedozwolonych wypowiedział się już Trybunał Sprawiedliwości, a także została ona zaakceptowana przez orzecznictwo krajowe a Prezes UOKiK w pełni ten pogląd popiera.

Ponownie wyjaśnić należy skutki stosowania niedozwolonych postanowień przez przedsiębiorców względem konsumentów. W decyzji Prezesa UOKiK nr DOZiK-9/2020 została stwierdzona abuzywność zakwestionowanych postanowień, a także wskazano na trwające skutki naruszenia, jakim jest brak świadomości konsumentów, że zakwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienia są wobec nich bezskuteczne a w konsekwencji ponoszenie przez konsumentów opłat wynikających z tych klauzul, m. in. w zakresie historii spłaty kredytu nie powinno mieć miejsca. Zgodnie z art. 385¹ § 1 kc „*postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (vide: § 2).*

Jeżeli określone postanowienie odpowiadać będzie wskazanym wyżej kryteriom i zaliczone zostanie do niedozwolonych postanowień umownych, wówczas w myśl § 2 komentowanego przepisu **nie wiąże ono konsumenta**, przy czym strony są związane umową w pozostałym zakresie. Odnosi się to także do postanowień wzorca, jeśli miał on zastosowanie. Wspomniane niewiązanie konsumenta oznacza bezskuteczność danego

postanowienia i następuje *ex lege*⁴⁸. Bezskuteczność dotyczy całej klauzuli abuzywnej, a nie tylko jej części w zakresie, w jakim jest ona niedopuszczalna⁴⁹. Ponadto różni ją od nieważności to, że niedopuszczalne byłoby uznanie całej umowy za bezskuteczną w przypadku, gdyby z okoliczności wynikało, iż bez owych postanowień czynność nie byłaby dokonana⁵⁰. Nie można przy tym pomijać sugestii płynącej z orzecznictwa TSUE, w myśl której nic nie stoi na przeszkodzie, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy, przyjął zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy⁵¹.

Jako że usunięcie postanowień niedozwolonych stwierdzonych decyzją DOZiK dotyczyło pobierania opłat za wydanie dokumentów - Zaświadczeń dotyczących przebiegu umowy kredytowej, należy uznać, że nie wpływa w żaden sposób na główny przedmiot umowy, jakim jest kredyt hipoteczny denominowany do waluty obcej. Umowa może być zatem kontynuowana nadal z pominięciem stosowania jedynie postanowień zakwestionowanych jako niedozwolone.

Odnośnie zaś co do wskazania trwających skutków naruszenia, za takie Prezes UOKiK w ww. decyzji uznał brak świadomości konsumentów, że zakwestionowane postanowienia są wobec konsumentów bezskuteczne, co oznacza brak związania niedozwoloną klauzulą zgodnie z art. 385¹ § 1 kc, a więc klauzulę abuzywną należy zatem traktować tak, jakby w ogóle nie była zawarta w umowie. Otwiera to konsumentom drogę do podjęcia decyzji dotyczącej ewentualnego dochodzenia zwrotu opłat pobranych przez Bank na podstawie zakwestionowanych klauzul⁵².

Deutsche Bank podkreślił także, że zmiana TPiO działa tylko na przyszłość i nie odnosi skutku względem zdarzeń mających miejsce przed jej wejściem w życie. Nawet zatem gdyby TPiO w pierwotnej treści była bezskuteczna, to zmiana Tabeli (a właściwie wprowadzenie nowej Tabeli) w niczym nie ogranicza skutku, który względem klauzul abuzywnych przewidują przepisy. W dalszym ciągu relacje z konsumentami w okresie, w którym obowiązywała pierwotna Tabela będą wyglądać tak, jakby kwestionowane postanowienia nie obowiązywały. Dokonanie zmiany TPiO nie pogarsza w niczym sytuacji konsumenta. Bank wskazał, że sytuacja ta jest analogiczna to tej, w której Bank nie oferowałby od początku możliwości uzyskania określonych zaświadczeń, a następnie stworzył taką ofertę dla swych klientów i zaoferował możliwość wystawiania takich zaświadczeń w trakcie trwania stosunku umowy kredytu.

W ocenie Prezesa UOKiK, nie można zgodzić się z przedstawionym powyżej stanowiskiem Banku, gdyż przedstawienie konsumentowi nowej oferty wiąże się z

⁴⁸ zob. E. Łętowska, Umowy, s. 343; szerzej na temat charakteru sankcji zob. M. Gutowski, w: M. Gutowski, Komentarz KC, t. 2, 2020, art. 385¹, Nb 23.

⁴⁹ zob. M. Jagielska, Nowelizacja, s. 701),).

⁵⁰ zob. Z. Radwański, A. Olejniczak, Zobowiązania, s. 149; podobnie SA w Lublinie w wyr. z 28.5.2015 r., sygn. I ACa 86/14, Legalis.

⁵¹ Zagrobelny [w:] Gniewek (red.), Kodeks cywilny. Komentarz do art. 385 ze zn.1, Legalis 2021, zob. wyr. TS z 3.10.2019 r. w sprawie C-260/18, Dziubak, EU:C:2019:819),).

⁵² Vide: strona 26 decyzji DOZiK-9/2020.

podpisaniem z nim np. aneksu do umowy i aby doszło do skutku musi wiązać się z jakąkolwiek aktywnością ze strony konsumenta. Natomiast jednostronna zmiana umowy nie daje konsumentowi pola do jakiegokolwiek aktywności w praktyce. Teoretycznie konsument może nie zgodzić się na wprowadzenie takiej zmiany opłat jedynie poprzez złożenie wypowiedzenia umowy kredytu. Widać tu zatem, że ta kwestia poboczna, jaką są opłaty za wydawane zaświadczenia rzutuje na cały stosunek umowny dotyczący kredytu. W przypadku zaś przedstawienia tego jako nowej oferty konsument miałby możliwość przyjęcia bądź odrzucenia tylko tej oferty. Sytuacja ta zatem nie miałaby bezpośredniego wpływu na główny przedmiot umowy tj. umowę kredytu hipotecznego.

Ponadto, Prezes UOKiK nie może zgodzić się także z twierdzeniami Strony, że zmiana TPiO nawet bezskuteczna nie ogranicza skutku a zmiana nie pogarsza sytuacji konsumenta. W ocenie Prezesa UOKiK, w istocie pogarsza, gdyż bezskuteczność postanowień abuzywnych zakwestionowanych decyzją DOZiK powoduje takie konsekwencje dla konsumentów, że nie powinni oni ponosić żadnych opłat z tego tytułu, gdyż nie ma przepisów dyspozytywnych, które wprowadzałyby inne uregulowanie tego zagadnienia. A zatem, zmiana postanowień pierwotnie zakwestionowanych i nawet ich obniżenie pogarsza sytuację konsumenta, gdyż punktem odniesienia się jest sytuacja, w której konsument nie ponosi żadnych opłat, a nie sytuacja, w której konsument ponosi opłaty niższe, niż pierwotnie obowiązujące.

W tym miejscu należy także zwrócić uwagę na fakt, na który powołał się już Prezes UOKiK w decyzji DOZiK, iż wydanie zaświadczenia nie jest usługą, o którą konsument mógłby się zwrócić do jakiegokolwiek banku, porównując wcześniej wysokość, czy sposób ustalenia opłaty naliczanej z tego tytułu. Konsument, będąc stroną umowy kredytu, określony dokument może pozyskać jedynie w tym banku, z którym zawarł stosowną umowę.

Odnosząc się natomiast do zarzutu Banku dotyczącego braku rzekomej konsekwencji Prezesa UOKiK i komunikatu z dnia 23 grudnia 2020 r. należy zauważyć, iż Prezes UOKiK jako swój sukces przedstawił okoliczność, że „w wyniku działań Prezesa UOKiK większość banków obniżyła opłaty za zaświadczenia i nie uzależnia ich wysokości od długości okresu zrealizowanej spłaty” Podkreślić należy, iż Deutsche Bank dokonał jednostronnej zmiany postanowień abuzywnych (z wykorzystaniem mechanizmu ustalania opłaty $X \text{ zł} * \text{liczba lat podatkowych bez maksymalnego limitu opłaty}$) na inne postanowienia, które w ocenie Prezesa UOKiK, również mogłyby zostać uznane za niedozwolone (mechanizm $X \text{ zł} * \text{liczba lat podatkowych}$, ale nie więcej niż Y). Pozostałe banki, wobec których prowadzone były również postępowania wyjaśniające w zakresie m. in. sprawdzenia opłat za zaświadczenia, całkowicie zrezygnowały z mechanizmu pobierania opłat za zaświadczenia, stosowanego przez Deutsche Bank lub w ogóle go nie stosowały. W związku z tym, nie było więc interesu publicznego, aby Prezes UOKiK podejmował w tych sprawach dalszą interwencję.

To na praktykę stosowaną przez Deutsche Bank wpłynęły liczne skargi od konsumentów z uwagi na to, że Bank ten pobierał wysokie opłaty za wydawane zaświadczenia. To właśnie przedmiotowe okoliczności sprawiły, że Prezes UOKiK w ramach interesu publicznego wszczął postępowanie wyjaśniające, a potem postawił Bankowi zarzuty stosowania klauzul abuzywnych (zakończony wydaniem decyzji DOZiK). Co istotne, Bank w żaden sposób nie zaniechał swojej praktyki w toku tamtego postępowania wyjaśniającego.

Przeciwnie - po postawieniu zarzutów dotyczących stosowania klauzul abuzywnych - dokonał jednostronnej zmiany tych postanowień wobec konsumentów, a więc z punktu widzenia ochrony interesów konsumentów zmiany niedopuszczalnej, wbrew Dyrektywie 93/13 oraz orzecznictwu TSUE. Dało to podstawę do zakwalifikowania zachowania Deutsche Banku jako praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. Co istotne, nowe postanowienia umowne miały - w założeniu Banku - przyznać Deutsche Bank podstawę do pobierania od konsumentów ponownie bardzo wysokich opłat za wydawane zaświadczenia. Skutkiem zaś stosowania postanowień abuzywnych powinno być to, że tych postanowień w ogóle nie powinno być w umowie i powinna powstać luka, a nie zastępowanie tych postanowień innymi, których skutek dla konsumentów jest podobny, jak tych abuzywnych postanowień umownych. Żaden inny bank nie zachował się w taki sam sposób jak Deutsche Bank, stąd też reakcja Prezesa UOKiK nie mogła być inna, jak wszczęcie postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w związku z bezprawną, jednostronną zmianą wykonywanych umów.

Z uwagi na to, że takie sytuacje w innych bankach nie wystąpiły, brak było interesu publicznego do podejmowania dalszych działań w zakresie dotyczącym opłat za wydawanie zaświadczeń. Na marginesie jedynie wskazać należy, iż postępowania wyjaśniające wszczęte wobec banków dotyczyły także jeszcze innych elementów, nie tylko kwestii związanych z analizą postanowień umownych dotyczących opłat za wydawanie zaświadczeń, jak np. termin wydawania tego rodzaju zaświadczeń.

Nie można zatem mówić o jakiegokolwiek porównywalnej sytuacji pomiędzy naruszeniami stosowanymi przez Deutsche Bank a innymi bankami w zakresie opłat za wydawanie Zaświadczeń związanych z umową kredytu hipotecznego. Z kolei już sam brak porównywalnej sytuacji wyklucza wystąpienie dyskryminacji. Działania podjęte przez Prezesa UOKiK wynikały z wykrytych nieprawidłowości i ich charakteru a prowadzone postępowanie było wynikiem adekwatnego i proporcjonalnego doboru środków do sytuacji stwierdzonej przy analizie sytuacji w innych bankach. Ponadto zauważyć należy, iż to stosowanie postanowień niedozwolonych przez Spółkę, nie zaś okoliczność ich wykrycia, a następnie ukaranie Spółki i stwierdzenie stosowania postanowień niedozwolonych w ramach decyzji administracyjnej, powoduje zróżnicowaną sytuację Spółki na tle innych uczestników rynku. Działania Prezesa UOKiK w sytuacjach wystąpienia naruszeń lub ich braku zawsze są jednordne wobec wszystkich przedsiębiorców naruszających przepisy obowiązującego prawa. W przypadku wystąpienia naruszeń godzących w zbiorowe interesy konsumentów Prezes UOKiK podejmuje adekwatne do skali problemu działania, zaś w przypadku braku naruszeń na dużą skalę nie wszczyna postępowania administracyjnego.

Ponadto, zaznaczyć także należy, iż przedmiotem niniejszego postępowania jest jedynie sprawa zarzutów postawionych Deutsche Bankowi i to ich zasadność jest w tej sprawie rozstrzygana. Kwestie działań innych przedsiębiorców nie mogą być objęte niniejszym postępowaniem, a tym samym Prezes UOKiK w niniejszym postępowaniu rozstrzyga jedynie kwestie zarzutów, jakie zostały postawione Deutsche Bankowi.

II. Usunięcie trwających skutków praktyki

Zgodnie z art. 26 ust. 2 uokik w zw. z art. 27 ust. 4 uokik w decyzji stwierdzającej stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, Prezes Urzędu może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu, w szczególności zobowiązać przedsiębiorcę do złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o treści i w formie określonej w decyzji. W myśl art. 26 ust. 4 uokik środki, o których mowa w ust. 2, powinny być proporcjonalne do wagi i rodzaju naruszenia oraz konieczne do usunięcia jego skutków.

Katalog środków usunięcia trwających skutków naruszenia jest przykładowy. W związku z tym przepis dopuszcza możliwość nałożenia przez Prezesa UOKiK na przedsiębiorcę także innego, niż wymienione w ustawie, środka usunięcia trwających skutków naruszenia, który jest adekwatny do rodzaju stwierdzonego naruszenia oraz skutków, które naruszenie wywołało. Ocena adekwatności działań zmierzających do usunięcia skutków niedozwolonego zachowania musi być dokonana z uwzględnieniem możliwie najszerszego kontekstu negatywnych następstw działania przedsiębiorcy, któremu zarzucana jest praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów.

W ocenie Prezesa UOKiK, nałożone na Spółkę środki w opisanym w sentencji kształcie, w postaci opublikowania oświadczenia na stronie internetowej Banku, zwrot pobranych od konsumentów opłat, jak i konieczność wystania oświadczeń listownie do klientów Spółki, którzy dotknięci byli praktyką, pozostaje w korelacji z przypisanym Deutsche Bank naruszeniem i zmierza do usunięcia trwających skutków naruszenia.

Obowiązek wystania oświadczenia do konsumentów oraz publikacji oświadczenia na stronie internetowej Banku - II. pkt 1 i 4.

W przypadku opublikowania oświadczeń na własnej stronie internetowej Spółki termin 14 dni jest terminem wystarczającym.

Jedną z intencji określenia takich informacyjnych środków usunięcia trwających skutków naruszenia jest zwiększenie skuteczności administracyjnoprawnego trybu stwierdzania naruszeń w zakresie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Z przykładów wymienionych w art. 26 ust. 2 uokik wynika, że konsumenci mają prawo dowiedzieć się o stwierdzeniu przez Prezesa UOKiK takich naruszeń. W ramach usunięcia trwających skutków naruszenia organ ochrony konsumentów może zobowiązać przedsiębiorcę w sposób określony w decyzji do poinformowania o naruszeniu konsumentów dotkniętych kwestionowaną praktyką. Prezes UOKiK decyduje więc o sposobie poinformowania konsumentów. Może być to np. droga listowna, za potwierdzeniem odbioru bądź nie. Z punktu widzenia interesu publicznego - istotne jest to, aby był to skuteczny sposób dotarcia do adresatów.

Warto w tym miejscu podkreślić, iż Prezes UOKiK nałożył na Bank obowiązek informacyjny w zakresie przesłania do wszystkich konsumentów, do których była kierowana korespondencja, o której mowa w pkt I sentencji decyzji, informacji o wydaniu

przedmiotowego rozstrzygnięcia wraz z informacją, że jest ona prawomocna oraz, że **prawomocne decyzje Prezesa UOKiK mają charakter prejudykату w postępowaniu sądowym**. Podobne oświadczenie powinno znaleźć się na stronie internetowej Spółki.

Wskazać w tym miejscu należy, iż zgodnie z poglądem występującym w orzecznictwie **prawomocna decyzja Prezesa UOKiK ma charakter prejudykату przeciwko przedsiębiorcy, któremu zarzucany był czyn z zakresu praktyk ograniczających konkurencję (i odpowiednio praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, w tym m. in. stwierdzającej stosowanie nieuczciwej praktyki rynkowej) i może znacząco ułatwić dochodzenie roszczeń przez podmiot poszkodowany przed sądem cywilnym.**⁵³

Jak zauważa się w doktrynie, „na zasadzie analogii do rozstrzygnięć dotyczących decyzji stwierdzających praktyki ograniczające konkurencję⁵⁴, ostateczna decyzja uznająca praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów powinna być postrzegana jako rozstrzygnięcie wiążące sądy cywilne w ewentualnych postępowaniach cywilnych wytoczonych przez indywidualnych konsumentów, w celu uzyskania odszkodowania za szkody, poniesione przez nich wskutek stosowania przez danego przedsiębiorcę praktyki zakazanej przez art. 24 OchrKonkurU⁵⁵”. Pogląd wyrażony przez A. Jurkowską-Gomułkę potwierdzony został w postanowieniu Sądu Najwyższego⁵⁶ W uzasadnieniu do tego postanowienia, w kontekście nałożenia na przedsiębiorcę obowiązku publikacyjnego (przez co do konsumentów dociera informacja o dopuszczeniu się przez przedsiębiorcę nieuczciwej praktyki rynkowej), SN przywołał tezę z uchwały z 23.7.2008 r. wskazującą, że „ostateczna decyzja organu ochrony konsumentów stwierdzająca naruszenie OchrKonkurU jest dla sądu powszechnego wiążąca”. W doktrynie podkreśla się, że „SN uznał prejudycjalny charakter decyzji Prezesa UOKiK wydanej w sprawie praktyk naruszających zbiorowy interes konsumentów”⁵⁷.

W związku z powyższym, wydanie niniejszej decyzji stwierdzającej naruszenie zbiorowych interesów konsumentów przez Bank, a następnie jej uprawomocnienie w takim kształcie, będzie mieć doniosłe znaczenie dla sporów tzw. frankowiczów dochodzących roszczeń względem Banku (lub tych, którzy bronią się przed roszczeniami Spółki), dla których Bank ustala opłaty za wydanie niezbędnych do obliczenia choćby wartości przedmiotu sporu w sprawie kredytu frankowego, w sposób nieuczciwy. Związanie sądu decyzją Prezesa Urzędu sprowadza się do tego, że ustalenia Prezesa Urzędu co do faktu stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów są dla sądu wiążące. Nie musi on w tym zakresie prowadzić własnego postępowania dowodowego. Oznacza to także, że Sąd związany jest ustaleniami prawnymi dokonanyymi w tym zakresie przez Prezesa UOKiK (tj. uznania, że

⁵³ Vide: wyrok SN z 4 marca 2008 r., IV CSK 441/07; uchwała SN z 23 lipca 2008 r. III CZP 52/08; postanowienie SN z dnia 23 kwietnia 2015 r., sygn. III SK 61/14),).

⁵⁴ Zob. uchw. SN z 23 lipca 2008 r., III CZP 52/08, Legalis.

⁵⁵ A. Jurkowska-Gomułka, w: T. Skoczny (red.), Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Warszawa 2014, s. 789, 795.

⁵⁶ III SK 61/14, Legalis.

⁵⁷ Przywołane za A. Szafran, J. Ulański, *Prejudycjalny charakter decyzji Prezesa UOKiK w indywidualnym sporze konsumenta z przedsiębiorcą*, Warszawa 2017, s. 166-167.

tego rodzaju rzekoma zmiana warunków umów o kredyt hipoteczny była nieskuteczna z uwagi na to, że jest prawnie niedozwolona).

Jednocześnie Prezes UOKiK ma na względzie, że nie wszyscy konsumenci, którzy dotknięci zostali kwestionowaną praktyką będą w dniu wymagalności wykonania obowiązku informacyjnego przez Bank, stroną umowy pożyczki hipotecznej lub umowy o kredyt hipoteczny denominowany do waluty obcej. W takiej sytuacji Spółka powinna wystąpić oświadczenie do byłego klienta na ostatni znany jej adres korespondencyjny (wynikający z zakończonej już umowy).

Należy mieć jednak na względzie, że nie wszyscy konsumenci mogą otrzymać oświadczenie listowne wysłane przez Bank, np. z uwagi na nieaktualny adres (vide: sytuacja, w której są oni byłymi klientami Spółki i zmienili miejsce zamieszkania) czy też niedoręczenie lub nieskuteczne doręczenie korespondencji. W ocenie Prezesa UOKiK, powyższe okoliczności uzasadniają zastosowanie środka usunięcia trwających skutków naruszenia w postaci publikacji oświadczenia na stronie internetowej przedsiębiorcy lub też w formie informacji mailowej (jeśli konsument wskazał adres mailowy).

O niedozwolonej praktyce Deutsche Banku powinni dowiedzieć się również inni uczestnicy rynku, w tym wszyscy konsumenci, jak również konkurenci, a także sędziowie sądów powszechnych rozpoznający sprawy tzw. frankowiczów z udziałem Spółki. Niewątpliwie opublikowanie takiego oświadczenia na stronie internetowej Banku spełni funkcję edukacyjną. Powyższy środek może mieć również znaczenie prewencyjne, zniechęcając Bank oraz innych przedsiębiorców do podobnego rodzaju praktyk.

Oświadczenie zamieszczone na stronie internetowej Banku ma za zadanie poinformowanie konsumentów o fakcie wydania decyzji, jej oznaczeniu i dacie wydania (w celu jej późniejszej identyfikacji lub ułatwianiu dotarcia do jej treści) oraz w przystępnej formie wskazanie, jakie działania Spółki zostały uznane za naruszające zbiorowe interesy konsumentów.

Określenie parametrów technicznych oświadczenia jest zaś niezbędne i ma za zadanie zapewnić jego widoczność i czytelność na stronie internetowej Przedsiębiorcy.

W ocenie Prezesa UOKiK, strona internetowa to medium o licznym gronie odbiorców, które poprzez swoją powszechność i możliwość zapoznania się z prezentowanymi tam treściami w dowolnym czasie stosownym dla każdego odbiorcy najskuteczniej jest w stanie dotrzeć do świadomości odbiorców.

Zwrot opłat pobranych przez Bank konsumentom - II. pkt 2 i 3.

Jak wskazano powyżej bezpośrednim skutkiem jednostronnej zmiany postanowień uznanych za niedozwolone od 7 października 2019 r. było pobieranie nowych opłat od konsumentów. Wynikiem stosowania tych postanowień są określone skutki w sferze interesów majątkowych konsumentów. Dlatego też poza stwierdzeniem przez Prezesa UOKiK stosowania przez Deutsche Bank praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów,

konieczne jest przywrócenie stanu pomiędzy stronami umów kredytu i pożyczek do stanu sprzed zmiany TPiO i pozostawienie skutku niewiążącego charakteru postanowień niedozwolonych stwierdzonych decyzją DOZIK. Do przywrócenia takiego stanu niezbędny jest zwrot konsumentom opłat pobranych przez Bank, a poniesionych przez nich z tytułu opłacenia wniosku o wydanie Zaświadczeń dotyczących kredytów i pożyczek.

Konsumenci dotknięci stosowaniem nieuczciwej praktyki, o której mowa w pkt I sentencji decyzji, to klienci Banku, którzy uiścili w okresie od 7 października 2019 r. i uiszczają do dzisiaj opłaty za wystawienie na wniosek konsumentów Zaświadczeń po wprowadzonych przez Bank zmianach.

W związku z tym należy mieć na uwadze korzyści, jakie zostały przez Deutsche Bank niewątpliwie odniesione w związku ze stosowaniem zmienionych opłat. W okresie od 7 października 2019 r. do dnia 25 października 2022 r. Bank uzyskał przychód z tytułu pobierania nowych opłat w łącznej wysokości xxxxxxxx zł. **[tajemnica przedsiębiorstwa]**. Korzyści zatem ze stosowania tych opłat należy zatem ocenić jako wysokie.

Z uwagi na konieczność wyeliminowania wyżej wymienionych trwających skutków stosowania praktyki wprowadzającej konsumentów w błąd, za najbardziej adekwatny do stwierdzonego naruszenia środek Prezes UOKiK uznał nakazanie przedsiębiorcy zwrot wpłaconych przez konsumentów opłat z tytułu wniosku o wydanie Zaświadczeń dotyczących kredytów lub pożyczek hipotecznych.

W ocenie Prezesa UOKiK, nałożony na Spółkę środek w opisanym powyżej kształcie pozostaje w korelacji do przypisanego Spółce naruszenia i zmierza do przywrócenia równowagi stron stosunku prawnego w zakresie usunięcia trwających skutków naruszenia. Powyższy obowiązek Bank jest zobowiązany wykonać w terminie 30 dni od dnia złożenia przez konsumentów wniosku o zwrot opłaty, o którym mowa w pkt II.2 sentencji decyzji.

Aby zapewnić skuteczność wywiązania się z obowiązku usunięcia przez Bank trwających skutków naruszenia stosowania kwestionowanej praktyki, niezbędne jest również to, aby konsumenci, którzy zostali objęci jej stosowaniem mogli się o takim obowiązku przedsiębiorcy dowiedzieć i wystąpić do niego z odpowiednim wnioskiem. W tym celu Prezes UOKiK nałożył na Spółkę odpowiednie obowiązki informacyjne mające na celu poinformowanie konsumentów o przysługujących im uprawnieniach, a także o sposobie wnioskowania o wypłatę pieniędzy. Przedmiotowa informacja przekazywana zarówno w formie papierowej, jak i elektronicznej (mailem) oraz telefonicznej (za pomocą wiadomości sms) ma na celu zapewnienie konsumentom praktycznej możliwości skorzystania z uprawnienia przewidzianego w pkt. II.2.

Prezes Urzędu w pkt. II.2 nałożył na Bank obowiązek poinformowania wszystkich konsumentów, którzy w związku z otrzymaną od Deutsche Bank informacją o zmianie postanowień, o których mowa w pkt I a) - d) sentencji decyzji, w okresie od 7 października 2019 r. do dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji uiścili opłatę lub opłaty w nowej zmienionej wysokości, o przysługującym im prawie do uzyskania zwrotu tej opłaty poprzez wysłanie - w terminie 2 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji pisemnej

informacji o przysługującym konsumentom prawie do uzyskania zwrotu ww. opłaty oraz konieczności złożenia wniosku przez konsumenta celem jego otrzymania. Przy czym czas na podjęcie przez konsumenta tych czynności nie może być krótszy niż 1 miesiąc.

Reasumując, w ocenie Prezesa UOKiK, zakres obowiązków publikacyjnych jest proporcjonalny do możliwości przedsiębiorcy i wagi naruszeń. Należy zwrócić uwagę, że zakwestionowana przez Prezesa UOKiK praktyka dotyczyła xxxxxxxx konsumentów (vide: pismo Deutsche Bank z dnia 26.10.2020r.), a jej skutki mogą być odczuwalne aż do dzisiaj (w szczególności, jeżeli klienci są w sporze sądowym ze Spółką). Spółka z tytułu pobranych opłat uzyskała przychód xxxxxxxx zł w okresie od 7 października 2019 r. do dnia 25 października 2022 r. Obowiązek zwrotu konsumentom poniesionych przez nich opłat a także obowiązki publikacyjne, w ocenie Prezesa UOKiK, są jak najbardziej adekwatne do charakteru praktyki.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w pkt II sentencji niniejszej decyzji.

III. Kara pieniężna

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% obrotu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie, dopuścił się naruszenia zakazu określonego w art. 24 wspomnianej ustawy.

Kara pieniężna za naruszenie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o którym mowa w art. 24 uokik, ma charakter fakultatywny. O tym, czy w konkretnej sprawie w odniesieniu do wskazanego przedsiębiorcy zasadne jest nałożenie kary pieniężnej decyduje, w ramach uznania administracyjnego, Prezes UOKiK.

Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, przede wszystkim charakter zarzuconej praktyki naruszającej zbiorowy interes konsumentów oraz skalę naruszeń, Prezes UOKiK uznał, że uzasadnione jest nałożenie na Deutsche Bank kary pieniężnej za jej stosowanie.

Zdaniem Prezesa Urzędu, okoliczności niniejszej sprawy, w szczególności charakter produktów, których dotyczą zakwestionowane postanowienia umowne (tj. opłaty od wydawanych Zaświadczeń dotyczących kredytu hipotecznego, w tym denominowanego do walut obcych, głównie CHF), a także negatywne skutki stosowania praktyki (tj. negatywny wpływ na możliwość kwestionowania przez konsumentów w toku kontroli sądowej abuzywności klauzul dotyczących wysokości tych opłat) - wskazują na celowość zastosowania tego środka represji. Prezes Urzędu, uznając za zasadne nałożenie kary na Bank, kierował się założeniem, że sankcja ta musi spełniać zarówno funkcję represyjną, jak i prewencyjną. Nałożenie kary pieniężnej służyć będzie jako środek odstraszający Spółkę od stosowania tego rodzaju praktyk w przyszłości (prewencja indywidualna). Ponadto rozstrzygnięcie o karze ma być sygnałem dla innych profesjonalnych uczestników rynku usług finansowych, że tego typu zachowanie związane z jednostronną zmianą klauzul, które mogą mieć charakter niedozwolony, a także zmian związanych z umowami zawartymi na czas oznaczony, nie mogą

być stosowane - pod rygorem sankcji finansowej (prewencja ogólna). Kara pieniężna spełni również funkcję represyjną - stanowić będzie dolegliwość dla Strony niniejszego postępowania uzasadnioną stwierdzeniem naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

Należy zwrócić uwagę, że przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie określają przesłanek, od których uzależnione byłoby podjęcie decyzji o nałożeniu kary. Ustawodawca wskazał jedynie w art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów te okoliczności, które Prezes Urzędu ma obowiązek uwzględnić decydując o wymiarze kary pieniężnej. Są to w szczególności: okoliczności naruszenia przepisów ustawy, uprzednie naruszenie przepisów ustawy, a także: okres, stopień oraz skutki rynkowe naruszenia przepisów ustawy, przy czym stopień naruszenia Prezes UOKiK ocenia biorąc pod uwagę okoliczności dotyczące natury naruszenia, działalności przedsiębiorcy, która stanowiła przedmiot naruszenia (art. 111 ust. 1 pkt 1 uokik).

Stosownie do art. 111 ust. 2 uokik, ustalając wysokość kar pieniężnych, Prezes UOKiK bierze również pod uwagę okoliczności łagodzące lub obciążające, które wystąpiły w sprawie.

Okolicznościami łagodzącymi, wskazanymi w art. 111 ust. 3 pkt 2 uokik są w szczególności: dobrowolne usunięcie skutków naruszenia, zaniechanie stosowania zakazanej praktyki przed wszczęciem postępowania lub niezwłocznie po jego wszczęciu, podjęcie z własnej inicjatywy działań w celu zaprzestania naruszenia lub usunięcia jego skutków oraz współpraca z Prezesem Urzędu w toku postępowania, w szczególności przyczynienie się do szybkiego i sprawnego przeprowadzenia postępowania.

Wśród zamkniętego katalogu okoliczności obciążających art. 111 ust. 4 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wymienia: znaczny zasięg terytorialny naruszenia lub jego skutków, znaczne korzyści uzyskane przez przedsiębiorcę w związku z dokonany naruszeniem, dokonanie uprzednio podobnego naruszenia oraz umyślność naruszenia.

Umyślność

Zgodnie z art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów kara pieniężna może być nałożona, gdy do naruszenia przepisów tej ustawy doszło choćby nieumyślnie. W świetle obowiązujących przepisów prawa, stwierdzenie nawet nieumyślnego naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów daje zatem podstawę do nałożenia kary pieniężnej. Ocena zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego wskazuje na nieumyślne naruszenie przez Bank zakazu określonego w art. 24 ust. 2 pkt 3 uokik. Bank mógł nie mieć świadomości niedozwolonego charakteru zmian, które zaproponował klientom w we wrześniu 2019 r. Niemniej jednak podkreślenia wymaga, że na profesjonalnych uczestnikach rynku spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. Bank powinien śledzić orzecznictwo TSUE, a także orzecznictwo polskich sądów powszechnych, czy organów nadzorczych. Przedsiębiorca podejmując decyzję o dokonaniu jednostronnej zmiany umów zawartych na czas oznaczony w zakresie próby wyeliminowania z nich klauzul abuzywnych, powinien dokonać analizy i weryfikacji takiego działania pod kątem zgodności z przepisami

denominowanych do waluty obcej oraz Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH, KONSOLIDACYJNYCH I POŻYCZEK HIPOTECZNYCH UDZIELANYCH OSOBOM FIZYCZNYM - nieprowadzącym działalności gospodarczej” jako załącznika do umowy kredytu/ pożyczki zawieranych od dnia 22 lipca 2017 r. denominowanych do waluty obcej. Wprowadzenie w błąd polegało na przesłaniu do konsumentów we wrześniu 2019 r. do konsumentów informacji o jednostronnych zmianach tych opłat.

Uprzednie naruszenie

Należy wskazać, że zgodnie z przepisem art. 111 ust. 1 uokik, Prezes Urzędu, ustalając wysokość nakładanej kary pieniężnej, uwzględnił m.in. uprzednie naruszenie przepisów ustawy. Dotychczas Prezes Urzędu wydał wobec Deutsche Bank decyzję:

→ *RBG-4/2018 z dnia 13 marca 2018 r. (prawomocna)*

Prezes UOKiK uznał w niej m.in. za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie Banku polegające na informowaniu konsumentów, którzy są stroną umowy o usługę płatniczą oraz posiadają dostęp do systemu bankowości elektronicznej db easyNET i nie zmienili domyślnej formy przesyłania powiadomień, o proponowanych zmianach warunków umowy o usługę płatniczą w trakcie jej trwania wyłącznie za pomocą wiadomości elektronicznych przesyłanych w ramach systemu bankowości elektronicznej, które nie stanowią trwałego nośnika informacji w rozumieniu art. 2 pkt 30 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2003 ze zm.), co stanowi naruszenie obowiązku o którym mowa w art. 29 ust. 1 i 3 w zw. z art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych i w konsekwencji narusza art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 15 września 2016 r.

-> *DOZIK-9/2020 z dnia 3 sierpnia 2020 r., potwierdzona została wyrokiem SOKiK z dnia 12 października 2022 r. (sygn. akt: XII Ama 84/20), (nieprawomocna)*.

Prezes Urzędu uznał postanowienia wzorców umów za stosowane przez Deutsche Bank Polska Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie za niedozwolone. Były to postanowienia o treści:

A) „Wystawienie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy zaświadczenia o zapłaconych łącznych odsetkach od Kredytu/Pożyczki do Urzędu Skarbowego (jednorazowo) - 50 zł za każdy rok podatkowy”,

(pkt 2.18 Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA OSÓB FIZYCZNYCH - nieprowadzących działalności gospodarczej; Kredyty mieszkaniowe, konsolidacyjne i pożyczki hipoteczne; obowiązuje od 15 listopada 2016 r.)

(pkt 1.23 Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH, KONSOLIDACYJNYCH

I POŻYCZEK HIPOTECZNYCH UDZIELANYCH OSOBOM FIZYCZNYM - nieprowadzącym działalności gospodarczej; obowiązuje od 22 lipca 2017 r.)

B) „Wystawienie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy zaświadczenia/oświadczenia do udzielonego Kredytu/Pożyczki: wg stanu na dzień sporządzenia/na wskazany dzień i/lub za wskazany okres (opłata łączna pobierana jednorazowo za każdy dokument) - 150 zł za okres pierwszych 12 miesięcy + 50 zł za każde kolejne rozpoczęte 12 miesięcy”,

(pkt 2.20 Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA OSÓB FIZYCZNYCH - nieprowadzących działalności gospodarczej; Kredyty mieszkaniowe, konsolidacyjne i pożyczki hipoteczne; obowiązuje od 15 listopada 2016 r.)

(pkt 1.25 Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH, KONSOLIDACYJNYCH I POŻYCZEK HIPOTECZNYCH UDZIELANYCH OSOBOM FIZYCZNYM - nieprowadzącym działalności gospodarczej; obowiązuje od 22 lipca 2017 r.)

C) „Wystawienie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy zaświadczenia o kosztach z tyt. braku ustanowienia zabezpieczenia hipotecznego (jednorazowo) - 200 zł za okres pierwszych 12 miesięcy + 100 zł za każde kolejne rozpoczęte 12 miesięcy”,

(pkt 2.21 Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA OSÓB FIZYCZNYCH - nieprowadzących działalności gospodarczej; Kredyty mieszkaniowe, konsolidacyjne i pożyczki hipoteczne; obowiązuje od 15 listopada 2016 r.)

(pkt 1.26 Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH, KONSOLIDACYJNYCH I POŻYCZEK HIPOTECZNYCH UDZIELANYCH OSOBOM FIZYCZNYM - nieprowadzącym działalności gospodarczej; obowiązuje od 22 lipca 2017 r.)

D) „Sporządzenie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy szczegółowej historii spłat Kredytu/Pożyczki lub wpłat na rachunek Kredytu/Pożyczki (np. z wyszczególnieniem kwoty kapitału i odsetek, ze wskazaniem dat spłaty dla rat Kredytu), jednorazowo - 200 zł za okres pierwszych 12 miesięcy + 100 zł za każde kolejne rozpoczęte 12 miesięcy”,

(pkt 2.23 Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA OSÓB FIZYCZNYCH - nieprowadzących działalności gospodarczej; Kredyty mieszkaniowe, konsolidacyjne i pożyczki hipoteczne; obowiązuje od 15 listopada 2016 r.)

(pkt 1.28 Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH, KONSOLIDACYJNYCH I POŻYCZEK HIPOTECZNYCH UDZIELANYCH OSOBOM FIZYCZNYM - nieprowadzącym działalności gospodarczej; obowiązuje od 22 lipca 2017 r.)

E) „Sporządzenie na wniosek Kredytobiorcy/Pożyczkobiorcy szczegółowej historii spłat Kredytu/Pożyczki lub wpłat na rachunek Kredytu/Pożyczki (np. z wyszczególnieniem kwoty kapitału i odsetek, ze wskazaniem dat spłaty dla rat Kredytu itp.), jednorazowo - 50 zł za każde kolejne rozpoczęte 12 miesięcy”,

(pkt 1.18 Tabeli prowizji za czynności bankowe i opłat za inne czynności wykonywane przez Deutsche Bank Polska S.A. - DLA OSÓB FIZYCZNYCH - nieprowadzących działalności gospodarczej; Kredyty, pożyczki - z wyłączeniem kredytu mieszkaniowego i konsolidacyjnego, pożyczki hipotecznej, kredytu mieszkaniowego z dotacją NFOŚiGW, kredytu mieszkaniowego z programem „Mieszkanie dla Młodych” oraz kredytu mieszkaniowego „Rodzina na Swoim”; obowiązuje od dnia 15 listopada 2016 r.).

Okres stosowania

Okres stosowania praktyki związany jest ze sposobem skonstruowania zarzutu, który opiera swój ciężar na warstwie informacyjnej - czyli rozpowszechnianiu informacji wprowadzających w błąd. W tym zakresie była to praktyka jednorazowa, we **wrzeźniu 2019 r.**, niemniej jednak jej skutki są rozciągnięte w czasie i daleko idące, gdyż mogą wpływać na dalszy sposób wykonywania umów zawieranych na 20-30 lat i sposób dochodzenia roszczeń przez konsumentów. Niemniej jednak w tych okolicznościach, okres stosowania kwestionowanej praktyki należy uznać za **krótkotrwały**.

Stopień i skutki naruszenia (z uwzględnieniem okoliczności dotyczących natury naruszenia oraz działalności przedsiębiorcy, która stanowiła przedmiot naruszenia)

W ocenie Prezesa Urzędu, stopień naruszenia przez Bank przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest **znaczny**, gdyż związany jest z newralgiczną społecznie kwestią odnoszącą się do różnych nieprawidłowości w umowach o kredyt hipoteczny w walutach obcych, przede wszystkim denominowanych do franka szwajcarskiego (CHF). Należy wziąć pod uwagę, że obecnie duży odsetek konsumentów, którzy mają zawarte umowy o kredyt hipoteczny denominowany do franka szwajcarskiego albo już wytoczyli pozew do sądu, albo zastanawiają się nad uczynieniem tego. Z tego też względu informacja o wysokości opłat za wydawanie zaświadczeń dotyczących kredytu stanowi dla konsumentów istotną informację, gdyż taka dokumentacja jest im niezbędna przy wystąpieniu do Sądu. Informacje o zmianach zatem są bardzo istotne dla konsumentów i mogą mieć wpływ na ich decyzje związane z dalszym wykonywaniem umowy (w tym ze sposobem postrzegania jej zapisów), czy jej kwestionowaniem (lub sposobem jej kwestionowania).

Wyliczenie kwoty bazowej kary

Mając na względzie przedstawione powyżej okoliczności, Prezes Urzędu ustalił kwotę bazową kary na xxxxx obrotu osiągniętego przez Bank w 2021 r., a zatem kwota bazowa kary wynosi xxxxxxxxxxxx zł.

Okoliczności łagodzące i obciążające

Zgodnie z art. 111 ust. 3 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, okolicznościami łagodzącymi są w szczególności: dobrowolne usunięcie skutków naruszenia, zaniechanie stosowania zakazanej praktyki przed wszczęciem postępowania lub niezwłocznie po jego wszczęciu, podjęcie z własnej inicjatywy działań w celu zaprzestania naruszenia lub usunięcia jego skutków oraz współpraca z Prezesem Urzędu w toku postępowania, w szczególności przyczynienie się do szybkiego i sprawnego przeprowadzenia postępowania. Wśród zamkniętego katalogu okoliczności obciążających art. 111 ust. 4 pkt 2 uokik wymienia: znaczny zasięg terytorialny naruszenia lub jego skutków, znaczne korzyści uzyskane przez przedsiębiorcę w związku z dokonaniem naruszeniem, dokonanie uprzednio podobnego naruszenia oraz umyślność naruszenia. **W niniejszej sprawie Prezes Urzędu nie zidentyfikował ani okoliczności łagodzących, ani okoliczności obciążających.**

Jednocześnie należy wskazać, iż okolicznością łagodzącą nie jest zaniechanie stosowania praktyki, jakie wystąpiło w niniejszej sprawie, gdyż nie wynikało ono z woli Banku, a z natury samej praktyki, która polegała na wysyłaniu informacji o treści wprowadzającej klientów w błąd. Przy czym zaprzestanie wysyłania tej informacji było wcześniej ustalone przez Spółkę, a korespondencja została wysłana już przez Deutsche Bank niemalże do wszystkich docelowych odbiorców.

Obliczenie kary

W związku z tym, nałożona na Bank kara (po zaokrągleniu do pełnego złotego) wynosi 5.750.370,00 zł (słownie: pięć milionów siedemset pięćdziesiąt tysięcy trzysta siedemdziesiąt złotych), co stanowi xxxx obrotu osiągniętego przez Bank w 2021 r. i xxx% maksymalnej kary, która mogłaby zostać nałożona na Spółkę na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik.

Podsumowanie

Nakładając niniejszą decyzją karę pieniężną za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu kierował się przestankami wskazanymi w art. 106 oraz art. 111 uokik. Kara w powyższej wysokości jest w ocenie Prezesa Urzędu adekwatna do okresu, stopnia oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Prezes Urzędu wziął pod uwagę, że kara ta spełni funkcję prewencyjną (zarówno w ujęciu ogólnym, jak i indywidualnym) oraz funkcję represyjną.

Zgodnie z art. 112 ust. 2 i 3 uokik, karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na rzecz Funduszu Edukacji Finansowej na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP o/o Warszawa nr 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.

Wobec powyższego, Prezes UOKiK orzekł jak w pkt III rozstrzygnięcia niniejszej decyzji.

IV. Odmowa zawieszenia postępowania administracyjnego

W niniejszej sprawie na podstawie art. 97 § 1 pkt 4 *a contrario* kpa nie zaistniały przesłanki, które obligowałyby Prezesa UOKiK do zawieszenia przedmiotowego postępowania administracyjnego. Zgodnie z art. 97 § 1 pkt 4 kpa organ administracji publicznej zawiesza postępowanie gdy rozpatrzenie sprawy i wydanie decyzji zależy od uprzedniego rozstrzygnięcia zagadnienia wstępnego przez inny organ lub sąd.

Przez pojęcie to rozumie się "sytuację, w których wydanie orzeczenia merytorycznego w sprawie będącej przedmiotem postępowania przed właściwym organem, uwarunkowane jest uprzednim rozstrzygnięciem wstępnego zagadnienia prawnego. Ocena zaś tego zagadnienia wstępnego, gdyby ono w sobie mogło być przedmiotem odrębnego postępowania (tzn. w oderwaniu od sprawy, na tle której wystąpiło), należy ze względu na jego przedmiot do kompetencji innego organu państwowego niż ten, przed którym toczy się postępowanie w głównej sprawie"⁵⁸. Podobne stanowisko zajął Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 26 sierpnia 2022 r., w którym Sąd wskazał, że „z powołanego przepisu wynika, że warunkiem zawieszenia postępowania administracyjnego jest pojawienie się w toku rozpoznania sprawy tzw. zagadnienia wstępnego (prejudycjalnego). Pod pojęciem zagadnienia wstępnego, o którym mowa w omawianym przepisie, należy rozumieć zagadnienie prawne, które determinuje podjęcie rozstrzygnięcia w danej sprawie, przy czym organem właściwym do wypowiedzenia się w przedmiocie tego zagadnienia prawnego jest inny, niż prowadzący sprawę, organ administracji bądź sąd. Od rozstrzygnięcia zagadnienia wstępnego powinno zależeć rozpatrzenie sprawy administracyjnej w ogóle, nie zaś wydanie decyzji o określonej treści, albowiem prejudycjalność zachodzi tylko wówczas, gdy rozstrzygnięcie co do pewnej kwestii prawnej stanowi wiążącą przesłankę wydania decyzji w postępowaniu głównym⁵⁹.” Nie chodzi o konieczność wyjaśnienia okoliczności sprawy, będących nawet w ścisłym związku ze sprawą, lecz o rozstrzygnięcie spełnienia przesłanki (pozytywnej bądź negatywnej), której organ samodzielnie nie może rozstrzygnąć, gdyż jest to materia będąca w kompetencji innego organu lub sądu.⁶⁰

W literaturze określa się tą przesłankę do obligatoryjnego zawieszenia postępowania administracyjnego jako zagadnienie wstępne. Ma ono miejsce gdy zniszczone są cztery elementy:

- i. Zagadnienie to wyłania się w toku postępowania administracyjnego,
- ii. Jego rozstrzygnięcie należy do innego organu lub sądu,

⁵⁸ B. Adamiak, *Komentarz do art. 97 KPA*, Legalis 2022,

⁵⁹ Wyrok NSA z 26.08.2022 r. sygn. akt: I OSK 1116/21, (por. G. Łaszczycza, *Zawieszenie ogólnego postępowania administracyjnego*, Kraków, 2005, s. 100 oraz wyrok NSA z 26 maja 2020 r., sygn. akt I OSK 1792/19),

⁶⁰ zob. wyrok NSA z 21 października 2021 r., sygn. akt I OSK 742/21),

- iii. Wymaga ono uprzedniego rozstrzygnięcia tzn. musi poprzedzać rozpatrzenie sprawy i wydanie decyzji oraz
- iv. Istnieje zależność między uprzednim rozstrzygnięciem zagadnienia wstępnego a rozpatrzeniem sprawy i wydaniem decyzji⁶¹.

Zagadnienie wstępne powinno mieć zatem charakter prawny a nie faktyczny⁶².

Mając na uwadze powyższe przesłanki wskazać należy, że ewentualną kwestią wstępną byłaby w tej sytuacji sprawa abuzywności postanowień niedozwolonych stwierdzonych decyzją DOZIK.

Za utrwalony w doktrynie i orzecznictwie należy uznać pogląd, że orzeczenie sądu stwierdzające abuzywność kwestionowanych postanowień (podtrzymujące decyzję Prezesa UOKiK w tym zakresie) ma jedynie charakter deklaratoryjny, tak jak wydana wcześniej decyzja Prezesa UOKiK w tym zakresie. Potwierdzają one zatem abuzywność danego postanowienia trwającą nie od daty wydania decyzji, lecz ale od samego początku, tj. od zamieszczenia danej klauzuli we wzorcu i rozpoczęcia stosowania tego wzorca wobec konsumentów. Tym samym **postanowieniem niedozwolonym jest każde postanowienie, które spełnia przesłanki określone w art. 385¹ § 1 kc bez względu na to, czy stan ten potwierdzony został orzeczeniem sądowym lub decyzją Prezesa UOKiK⁶³.**

Powyższe oznacza, że brak uprawnień do jednostronnej zmiany postanowień wskazanych w sentencji niniejszej decyzji nie wynika z faktu stwierdzenia przez Prezesa UOKiK abuzywnego charakteru pierwotnych postanowień dotyczących kosztów za wydawanie Zaświadczeń, a z okoliczności, że przedmiotowe postanowienia spełniają cechy klauzul abuzywnych, o których mowa w art. 385¹ § 1 kc **Tym samym, również nie została spełniona przesłanka dotycząca wymogu uprzedniego rozstrzygnięcia kwestii wstępnej w stosunku do rozpatrzenia przedmiotowej sprawy.**

W związku z powyższym, nie zostały spełnione przesłanki obligujące Prezesa UOKiK do zawieszenia przedmiotowego postępowania, a zatem odmowa zawieszenia przedmiotowego postępowania jest zasadna.

Mając powyższe na uwadze, należało orzec jak w pkt IV sentencji.

V. Koszty postępowania

Stosownie do art. 77 ust. 1 uokik, jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ww. ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 80 uokik, Prezes

⁶¹ Komentarz do art. 97 KPA red. Hauser 2021, wyd. 7/Wojciechowska, Legalis.

⁶² *Ibidem*.

⁶³ K. Lehmann, *Eliminowanie postanowień ...*, op. cit., s. 50.

Urzędu rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie.

W punkcie I sentencji niniejszej decyzji organ ochrony konkurencji i konsumentów w wyniku przeprowadzonego postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów stwierdził naruszenie przez Bank przepisów ustawy (art. 24 uokik). Spełniona została zatem przesłanka wynikająca z art. 77 ust. 1 uokik pozwalająca na obciążenie tego przedsiębiorcy kosztami przeprowadzonego postępowania, którymi są dla Prezesa Urzędu wydatki związane z korespondencją prowadzoną w toku niniejszego postępowania w wysokości 97,70 zł. Nałożony obowiązek zwrotu kosztów znajduje uzasadnienie w tym, iż w toku postępowania Prezes Urzędu poniósł koszty korespondencji w wysokości 134,50 zł (sto trzydzieści cztery złote 50/100).

Koszty niniejszego postępowania określone w pkt V rozstrzygnięcia niniejszej decyzji Spółka obowiązana jest wpłacić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji, na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów NBP o/o Warszawa nr 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.

Mając powyższe na uwadze, należało orzec jak w pkt V sentencji.

Stosownie do art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz na podstawie art. 479²⁸ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1971 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.) - od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Bydgoszczy (85-033 Bydgoszcz, Pl. Kościeleckich 3).

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie V. niniejszej decyzji, stosownie do art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479³² § 1 i 2 kodeksu postępowania cywilnego i na podstawie art. 264 § 2 kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, można wnieść zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Bydgoszczy (85-033 Bydgoszcz, Pl. Kościeleckich 3) w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 9 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1125), odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów podlega opłacie stałej w kwocie 1000 zł. Z kolei, zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 9 w związku z art. 32 ust. 2 tej ustawy zażalenie na postanowienie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów podlega opłacie stałej w kwocie 500 zł.

Zgodnie z art. 103 ust. 1 i 2 ww. ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie. Spółka handlowa powinna

wykazać także, że jej wspólnicy albo akcjonariusze nie mają dostatecznych środków na zwiększenie majątku spółki lub udzielenie spółce pożyczki.

Zgodnie z art. 105 ust. 1 tej ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, wniosek o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych należy zgłosić na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy.

Stosownie do treści art. 117 § 1, § 3 i § 4 kodeksu postępowania cywilnego strona zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części, może domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego. Osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna, której ustawa przyznaje zdolność sądową, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli wykaże, że nie ma dostatecznych środków na poniesienie kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego. Wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego strona zgłasza wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych lub osobno, na piśmie lub ustnie do protokołu, w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy.

Mając powyższe na uwadze, postanawia się jak w sentencji.

*Z up. Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Bydgoszczy
Piotr Adamczewski*